

BATI TRAKYA TÜRKLERİ DAYANIŞMA DERNEKLERİ YAYIN ORGANI

BATI TRAKYA'NIN SESİ

KASIM - ARALIK 1990, YIL 4, SAYI 24 - 25, FİYATI: 5000 TL.

BASBAKAN'LA GÖRÜŞME

Başbakan Akbulut:

**'Batı Trakya Türkü'nü haklı
mücadelesinde sonuna
kadar destekliyoruz'**

İskeçe - Yenice'de bugün halen faal durumda kalabilen
Musahip Mustafa Paşa Camii

BATI TRAKYA'NIN SESİ

Adres: Hacıbeşiraga Tekkesi Sok. No: 7 Cagaloğlu - İstanbul

Tel: 527 68 57-526 80 58 Faks: 526 80 55

(AYDA BİR YAYINLANIR)

KASIM - ARALIK 24 - 25

Sahibi

Bati Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Merkezi Adına
Tahsin Salihoglu

Yazi İşleri Müdürü
Halit Eren

Akademik Kurul

Prof.Dr. Kemal Karpat, Prof.Dr. Oktay Aslanapa

Prof.Dr. Ali Alpaslan, Prof.Dr. Abdulahuk Çay, Prof.Dr. Mustafa Erkal

Prof.Dr. Yusuf Halaçoğlu, Prof.Dr. Ceydet Küçük, Doç.Dr. Umit Meriç, Doç.Dr. Özcan Mert
Doç.Dr. Cihat Özönder, Yrd.Doç.Dr. İlhan Şahin, Yrd.Doç.Dr. Feridun Emecen

Yrd.Doç.Dr. Nejat Sefercioğlu, Yrd.Doç.Dr. M.Süreyya Şahin

Dr. Aydin Yüksel, Dr. Mustafa Rumelihi

Temsilciliklerimiz

Adapazarı: Eski Belediye Ali No: 29 Tel: 123 01 - 112 77

Ankara: Akay Cad. 20/4 Bakanlıklar Tel: 125 77 87

Bursa: Atatürk Cad. Vakıflar İşhanı Kat: 4 No: 409 Tel: 22 40 49

İzmir: 1335 Sok. No: 1/1 Kat: 2 Çankaya Tel: 25 28 06

Izmit: Fethiye Cad. Gökseller Pasajı Kat: 4 Tel: 11 08 77

Bakırköy: Iskele Cad. Rıuya Sok. No: 3/1 Tel: 542 14 02

Zeytinburnu: Telsiz Mah. Sümbül Sok. No: 1/1 Tel: 558 33 80

K.K.Türk Cumhuriyeti: Sebahattin Egeli P.K. 175 Girne

B.Almanya: Schwanthaler St. 155 8000 München 2 Tel: 502 42 33

Reklam Fiyatı: Arka Kapak: 750.000 TL, İç Kapaklar: 600.000 TL

İç Sahifeler: 350.000 TL (Tam sayfa)

Fiyatı: 5.000 TL

Yıllık Abone Ücreti: 50.000 TL (40 \$, 60 DM)

Abone Hesap No: Garanti Bankası Hesretilar Şubesi 6200209/2

Yazlardaki fikirler yazarlarına aittir olup, dergiye bağlamaz ve derginin aynı fikri taşıdığı anlamına gelmez.

BATI TRAKYA'NIN SESİ zikredilerek iktibas edilebilir.

Yazi İşleri, gönderilen yazıların değerlendirilmesinde bazı düzeltmeler ve kısıtlamalar yapabilir.

BATI TRAKYA'NIN SESİ Dergisinin kapak, iç grafik düzeni, film, dizgi ve baskısı
MARMARA REKLAM VE PAZARLAMA LTD. ŞTİ tarafından yapılmaktadır. 517 82 96 - 517 83 23

İÇİNDEKİLER

Editörden	
	3
Kapak	
Başbakan Yıldırım Akbulut: "Batu Trakya Türkleri'nin mücadeleşini sonuna kadar destekliyoruz	
	4
Gezi Notları	
Batu Trakya Ziyareti	
<i>Halit Eren</i>	
	6
Haberler	
Batu Trakya Türkleri Dayanışma Derneği 41. Olağan Genel Kurulu Yapıldı	
	10
Vaux ve İrşat Heyeti'nde seçim	
Batu Trakya Türk Öğretmenler Birliği'nde seçim	
	12
Bağımsız Türk Milletvekilleri Parlamento'da Yunan hükümetinden hesap sordu	
	13
Dedeağaç'ta Türklerin evleri daizerlerle yıkılıyor	
	14
Batu Trakya Türk Toprakları Göçmen Rumları vuruluyor	
Batu Trakya'da çağdaşı yasak bölge uygulamasının kapsamı genişletildi	
	15
Yunanistan'da Türklerin parlamentoya girmesini engelleyen yeni seçim kanunu kabul edildi	
	16
Dr. Sadık Ahmet'e planlı saldırısı	
	17
Dr. Sadık Ahmet'in soru önergesi	
	18
"Batu Trakya'yı unutmayın"	
	19
Almanya'da bulunan Batu Trakya'lı gençlerin başarıları	
	20
Türk Tarih Kongresi'nde Batu Trakya	
Batu Trakya Türk Cemaat ve Vakıf İdareleri	
<i>Halit Eren</i>	
	21
Gümülcine'li Hasan Hilmî Efendi	
<i>Cevat Izgi</i>	
	27
Araştırma	
Çağdaş Batu Trakya Türk Şiiri'nde Anadolu Halk Şirlerinin Etkileri Üzerine	
<i>Feyyaz Sağlam</i>	
	28

Değerli Okuyucularımız,
Dünyada çok hızlı değişikliklerin olduğu Doğu Avrupa'da hürriyet ve demokrasi rüzzgarlarının esmeye devam ettiği zamanımızda Yunanistan'ın Batı Trakya Türklerine karşı politikasında müşpet bir değişiklik görülmemesi Batı demokrasisi adına gerçekten üzücü bir olay. Bulgaristan'da bizzat Bevlet Başkanı Jelo Jelef bugüne kadar uygulanan yanlış politikayı tenkit ederek, varlığı inkara kakışlan Türklerin mevcudiyetini bizzat itiraf ederken, Yunanistan henüz katı tutumunda bir değişiklik yapmış değil. Gerçekleri görebilmek için illa büyük hadiseler mi gerekiyor? Sorusunu sormadan edemiyoruz. Sabırsızlıkla Batı Trakya Türkünün haklarının iade edileceği günü bekliyoruz. Helsinki İzleme Komitesinin raporunun buna bir vesile olmasını temenni ediyoruz.

Değerli okuyucular,

Bu sayımızda Batı Trakya'ya yaptığımız ziyaretimizin özétini bulacaksınız. Ayrıca Türk Tarih Kurumu Kongresinde sunduğumuz "Batı Trakya Türk Cemaat ve Vakıf İdareleri" konulu tebliğin de ilgilerinizi çekençegini ümit ediyoruz.

Genel Merkez seçimleri ile Batı Trakya'daki kuruluşlarımızda yapılan seçim haberleri de dergimizde yer almaktır. Batı Trakya'daki son gelişmelere ve Bağımsız Türk Milletvekillерinin çalışmalarını da bu sayımızda bulacaksınız.

Önümüzdeki sayırlarda buluşmak ümidiyle...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT:

'Batı Trakya Türkleri'nin mücadelesini sonuna kadar destekliyoruz'

Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Başkanı Tahsin Salihoglu ve Yönetim Kurulu Üyeleri Başbakan Yıldırım Akbulut ile Ankara'da görüştü.
Başbakan Akbulut, Batı Trakya Türkleri'nin bu haklı mücadelelerini sonuna kadar destekleyeceğini söyledi,

Başbakan Yıldırım Akbulut

BTS HABER MERKEZİ

Bati Trakya Türkleri Dayanışma Derneği'ni temsil eden Genel Başkan Tahsin Salihoglu'nun başkanlığında Salih Alibası, Taner Mustafaoğlu, İdris Yazıcı ve Ferruh Özkan'dan oluşan heyeti

Başbakan Yıldırım Akbulut, 20.12.1990 tarihinde Ankara'da kabul etti.

Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Başkanı Tahsin Salihoglu, Batı Trakya Türklerinin meselelerini kapsayan bir raporu Başbakan Yıldırım Akbulut'a sun-

du. Batı Trakya Türklerinin meselelerini sözlü olarak da dile getiren Genel Başkan Tahsin Salihoglu şunları söyledi:

"24 Temmuz 1923 Lozan Antlaşmasıyle, Türkiye'deki Rumlarla Yunanistan'daki Türkler mübadele edilmiş, Batı Trakya Türkleri ile İs-

tanbul Rumları bu mübadeleinin dışında bırakılmışlardır. Bugün Batı Trakya'da sayıları 150.000 civarında olan Türklerin Yunan vatandaşlık haklarının yanında adı geçen Andlaşmanın "Azınlıkların korunması" başlıklı maddelerinde de hak ve hukuku tespit edilmiş ve bu maddelelerin üzerinde hiçbir kanun hükmünün bulunamayacağı da hükmne bağlmıştır. Bunun yanında Lozan Andlaşmasının 16 nolu protokolüyle yürürlüğe konan Yunan Sevr'i ile 14 Kasım 1913 Atina Andlaşması da Batı Trakya Türk'ün Yunan vatandaşlarının yararlandığı tüm vatandaşlık haklarının yanında Türkçe öğretim yapan okullar açabilecek ve bunları işletebilecek, cemaat yöneticileriyle müftüler serbestçe seçebilecek, müftüler Türk Toplumunun kişi ve aile hukukuna uallık eden meselelerinde hakim rolünü devam ettirecek, cemaat yönetiminin de manevi şahsiyeti tanmacak ve cemaatin muhtariyetine halel getirilmeyecektir.

Hal böyle iken bugün; Batı Trakya'da yaşayan Türkler Yunan vatandaşlık haklarından mahrum bırakılmaktır, gayri mənkul edinmeye məsaade edilmemekle, ehliliyət ve ruhsat verilmemekle, səmir bölgəlerinde geniş bir alan yasağ olup, buralarda yaşayınlarla özel kimlik verilerek bölge dışından gelenlerin buralara girmələrinə məsaade edilmemekle, Yunan vatandaşlık yasasının 19. Maddesinin "Rum ırkından olmayan Yunan vatandaşları Yunanistan haricinde ikamet ettiğleri takdirde dönmeyeceklerine kanaat getirilse işçileri Bakanlığınca vatandaşlığından iksat edilirler" hükmüne istinaden Yunanistan haricine çıkan ve özellikle Türkiye'de ikamet eden Batı Trakya Türk'ü vatandaşlığından çıkarılmakta, çeşitli bahanelerle Türk'lere anormal ölçüde para cezaları kesilmekte, Türklerin arazileri çeşitli sebeplerle istimlak ve gasp edilmekte, Türkiye üniversitelerinden mezun olanların mesleklerini icralarına məsaade edilmemektedir.

Batı Trakya Türkleri'nin problemlerini yeni seçilen yönetim kurulu adına BTTDD Genel Başkanı Tahsin Salihoglu anlattı

1913 Atina ve 1923 Lozan Andlaşmalarının sağladığı hakları da kullanılmamakta, Türkçe eğitim engellenerek 1968 Türk-Yunan protokolü gereğince Türkiye'den gitmesi gereken Türkçe kitapların dağılmasına məsaade edilmemekle, Türk dərnəklerinin kapatılmasından sonra Türk varlığı inkar kalkışmaktadır, cemaat yönetimini ile Müftülük seçimlerinin yaptırılmayarak Yunan yönetimince bu kurumlara əsaslı təyinler yapılmakta, Türk toplumun kölli varlığının başlıca kalıcı ursurlarından olan ve uluslararası anlaşmalardan olan ve uluslararası anlaşmalardan verdiği manevi

şahsiyet ve müdahale edilmektedir." Bundan sonra Başbakan Yıldırım Akgül: "Batı Trakya Türklerinin hakları Lozan'da tescil edilmişdir. Yunanistan'ın kendi vatandaşları olan Batı Trakya Türk'ün haklarını elinden alma gayreti içinde olması asla kabul edilemez. Ayrıca demokrasının besiği olduğunu ileri süren Yunanistan'ın insan haklarına bu ölçüde aykırı bir davranış içinde olmasına bir anlam vermemiyorum. Batı Trakya Türk'ün bu hakları mücadele içinde sonuna kadar destekleyeceğimi bilmenizi isterim" dedi.

IRCICA adına Yunanistan Üzerinden Yugoslavya'ya geçen heyet Batı Trakya'da seçkin bir gurup tarafından karşılandı. Fotoğrafta gezi heyeti ve Batı trakya Türkleri'nin liderleri İskeçe'de.

Batı Trakya Ziyareti

Halit Eren

24 -25 Ekim 1990 tarihleri arasında İslam Konferansı Teşkilatı, İslam Tarih Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi Genel Direktörü Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu ve Merkezin sanat müşaviri aynı Uğur Derman Beyefendilerle birlikte Batı Trakya'yı ziyaret ettil.

Doğu Avrupa'daki hürriyet rüzgarlarının ardından meydana gelen değişiklikler ve yapılan faaliyetlerden

biri olarak, Osküp'te tertiplenmiş "Makedonya'da İslam Kültürü" isimli ilmi sempozyuma katılım etmeye giderken bir gece de Batı Trakya'da kaldık. 24 Ekim günü öğleden sonra Gümülcine, 25 Ekim öğleden önce de İskeçe'yi ve Yenice'yi gezdi, buralardaki Türk-Islam kültür mirası eserlerini inceledik.

24 Ekim günü Yunan sınırına vardığımızda, İskeçe müftüsü Mehmed Emin Ağa, İskeçe Bağımsız Türk Milletvekili Ahmet Faikoğlu, Gümülcine Sabık Bağımsız Türk Milletvekili İsmail Rodoğlu, Gümülcine sabık milletvekili Hasan Hatipoğlu ve Bağımsız listesi adayı İbrahim Şerif bizleri karşıladılar. Bunu hiç beklemiyorduk. Çok mülchassis olduk. 1982 yılında Yunan vatandaşlığı yassasının 19. maddesinin mağduru olarak Yunan vatandaşlığından çıkarılmıştık sonra T.C. vatandaşlığı olarak böyle merasimlerle karşılanan bir heyet içinde bulunmuş olmam benim için çok ayrı bir mana taşıyordu.

Bizi karşılayan heyete birlikte Dedeağac istikametinde yola devam ettiğimiz ilk gördüğümüz manzara modern binalar arasında sıkışmış mahzen Dedeağac camii idi. Yolumuza devam ettiğimizde, Arkamızda gölge gibi devam eden sivil görevliler de vardı. O kadar yakını takipte idik ki geri kalmış iplerde ülkelerin güvenlik kuvvetleri bile bu kadar taciz edici takip yapmazlar kanatlarında.

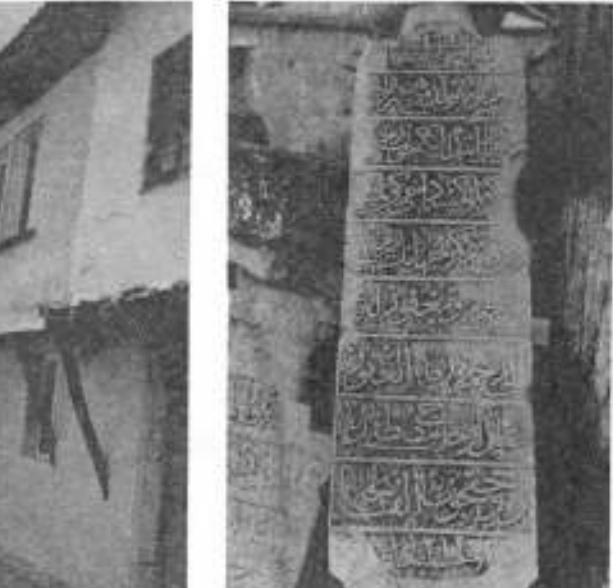

Heyet İskeçe Mütuluğu önünde

Gümülcine'ye vardığımızda, önce T.C. Başkonsolosluğunu ziyaret ettiğimiz. Başkonsolos sayın Önder Alpman'ın bizim ziyaretimiz sebebiyle verdiği öğle yemeğinde Batı Trakya Türk Toplumu ileri gelenleri ile görüştük. Daha sonra yeni Camiiyi ziyaret ettikten sonra, "Türk" kelimesi yazılı olduğu için tabelesi sökülmüş "Batı Trakya Türk Öğremenler Birliği"nde bir toplantıya katıldık. Yönetim Kurulu üyeleri ile, Gümülcine Belediyesi Türk azaları ile tanıştık. Öğretmenlerin dertleri ile eğitim meselelerini görüştük. Türk okullarının kitapları mahrum olduğunu, Batı Trakya Türklerinin uluslararası ve milli andırmalardan doğan eğitim ve öğretim haklarının gasbedildiğini yöneticilerden dinledik. Zaman geçtikçe dertler artıyordu.

Akşam iltizeri Iskeçe'ye girdik. Bizler Iskeçe müftülüğünün misafiri idik. O gece Iskeçe Bağımsız Türk Milletvekili Ahmet Faikoğlu'nun verdiği yemekte tekrar ileri gelenler ve vaz ve irşad heyeti bazı üyelerinin de iştirakiyle bir araya geldik.

25 Ekim günü önce Iskeçe müftülüğünü ziyaret ettik. Daha sonra Iskeçe'deki Camii, Mescid ve Türbeleri ziyaret ettik. Iskeçe'ye yakın Yenice köyüne de gittik. Tarihi bir caminin yıkılmasına terkedilmiş olmasının üzüntüsü. Yenicedeki tarihi Türk evleri de dikkatimi çekti. Yenice'de eski caminin fotoğrafını çekmeye çalışırken arkamdan resmi bir polis seslenerek fotoğraf çekmemeye mani olmaya çalışarak, yanımı yaklaşıyordu. Ben de camının arkasında arabamızın yanında olan muhafiz-

Iskeçe'den iki manzara. Boyalarla yaşıatılmaya çalışılan eski Türk evleri ve Yenice'de mezarını kaybetmiş bir mezar taşı

larımızın (!) yanına doğru yürüdüm. Aralarında geçen konuşmadan sonra resmi polis oradan uzaklaşdı. Birden Doğu Avrupadaki ülkeler demokrasiyi aldı da demokrasinin başlığı olduğunu iddia eden Avrupa Topluluğu üyesi Yunanistan'a demokrasiden bir şey kalmadı mı sorusu aklıma geldi.

24 Ekim günü Iskeçe müftüsünün verdiği öğle yemeğine T.C. Gümülcine Başkonsolosu Önder Alpman ile Atina'da Batı Trakya Türklerini ilgilendiren eğitim kanunu mesliste takip eden Gümülcine Bağımsız Milletvekili Dr. Sadık Ahmet de diğer ileri gelenlerle birlikte katıldılar. Öğleden sonra Kavala ve Selanikten geçerek o gece Üsküp'e vardık. Kavala'da M. Ali Paşa'nın

Iskeçe Eski Müftüsü merhum Mustafa Hilmi Aga'nın kabri başında

Iskeçe'de Bektashi Tekkesi

Gümülcine Yeni Camii avlusunda Türk Vakıf ve Cemaat İdaresi önünde. Soldan sağa A. Bekiroğlu, A. Arif, Halit Eren, Mehmet Emin Aga, Prof. Dr. Ekmelettin İhsanoğlu, İbrahim Şerif ve Asım Çavuşoğlu

imarethanesini de ziyaret etti. Misir Büyükelçiliği tarafından bir müesseseye kafeterya olarak çalıştırılmak üzere verilmiş.

Bu Trakya Türklerinin dertleriyle yüklü olarak Üsküp'e ulaştık. Orada dertler var. Ancak Müslümanlar, Türkler daha geniş hak ve hüriyetlere sahipler. Sayilarının fazla olmasının da sağladığı birçok avantajları var. "Makedonya'da İslam Kültürü" konulu ilmi sempozyumun organizasyonu muntazam, sunulan tebliğler ilmi ağırlıklı idi. İstikbal vadeden ictimai bir uyauş var. Onların bütün problemleri halledilmiş diyemesek de gelişmeler müsbət. Yalnız Kosova bölgesi ayrı konu. Priştine ve Üsküp'teki Türklerin çok geniş haklar elde etmeye başladıklarını da müşahede ettim. Siyasi teşkilatlanmalar da hızla gelişiyor.

Üsküp ve Kosova civarında yaptığıımız seyahatte tarihi

Türk eserlerini görme fırsatını bulduk. Sultan Murad türbesi ile Gazi Mestan türbelerini de ziyaret etti. Milli şairimiz Merhum Mehmet Akif Ersoy'un babası Tahir Efendi'nin doğum yeri İpek kasabası ile Yakova ve Priş-

Kavala'da Mehmet Ali Paşa İmarethanesinin kitabesi

Kosova Gazi Mestan Tekkesi önünde soldan itibaren Halit Eren, Prof. Nîmetullah Hafız, Prof. Ekmelettin İhsanoğlu, Uğur Derman

tinc'yi de ziyaret etti. Her tarafı Türk-İslam kültür eserleri ile manzur edilmiş, buram buram bu kültürün koktuğu yerleri doyuyuşturan, kısaca dolaşuk. Kalkandelen ise çok daha ayrı bir manzara arzediyordu. Şar dağından inen buz gibi sütunu hiç duyum olmuyordu. Osmanlı paşalarının konakları torunları turafindan muhafaza ediliyordu. İçtimai ve kültürel yönden üzücü manzaralar da çok değildi. Ancak tımid verici gelişmeler daha çoktu.

Dönüşü yine Batı Trakya üzerinden yaptıktı. Dergimizin sayısında fotoğrafım yayınladığımız eski Selanik panoramasındaki fotoğrafta görülen Selanik artık tarih olmuştu. Beyaz Kuleden başka bir Türk eseri gözde çarpımıyordu.

Burada aktarmama imkan olmayan değişik ve garip duygularla İstanbul'a döndük.

Gümülcine Türk Öğretmenler Birliği'nde

Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği 41. Dönem Olağan Genel Kurulu Yapıldı

Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Merkezinin 41. Dönem Olağan Genel Kurulu Eminönü Halk Eğitim Merkezi salonunda 4 Kasım 1990 Pazar günü yapıldı. Genel Başkanlığı Tahsin Salihoglu tekrar seçildi.

Genel Başkan Tahsin Salihoglu konuşmasını yaparken

Kongre açılışı Tahsin Salihoglu tarafından yapıldı. Gelmiş olsa da Divan Başkanlığına Hüseyin Dilek, Divan Başkan Yardımcılığına Sami Rahimoğlu, Katılıklere Nezmi Hasanoğlu ve Mehmet Çavuşoğlu oybirliği ile seçildi.

Divan seçiminden sonra saygı duruşu yapıldı. Gündemin okunarak değişiklik istenip istenmediği soruldu. Değişiklik istenmemeyince gündem oybirliği ile kabul edildi.

Gündemin 4. maddesinde Faali-

yet Raporu Tahsin Salihoglu tarafından okundu. Tahsin Salihoglu Faaliyet Raporunun yazılı şeklinin dergide yayınlandığını ve kendisinin raporun ana başlıklarını okuya çağrısını söyledi.

Gündemin 5. maddesinde Muhasibe Raporu Şevket Şevket tarafından okundu.

Gündemin 6. maddesinde Murakabe Raporu Vedat Cinoğlu tarafından okundu.

Gündemin 7. maddesinde okunan raporların müzakeresine geçil-

di. Ferruh Özkan, Nihat Tunalı ve Feyyaz Sağlam söz aldı.

Nihat Tunalı konuşmasında son dönem dernek çalışmalarının başarılı olduğunu bu başarıda da Genel Başkanın payı bulunduğu söyledi. Diğer Yönetim Kurulu üyelerinin de daha aktif çalışması gerektiğini belirtti.

Feyyaz Sağlam, diğer Türk toplulukları akademik tanıtımında Batı Trakya Türklerinden başarılı olduğunu, var olan boşluğun doldurulması için çalışmaların yapılması gerektiğini söyledi. Tahsin Salihoglu'nun yapılan eleştirilere cevap vermesinden sonra, Faaliyet, Muhasibe ve Murakabe raporları tek tek oya sunuldu. Oy birliği ile Yönetim Kurulu ibra edildi.

Gündemin 9. maddesinde Taner Mustafaoglu tarafından okunarak sunulan Muhammen Bütçe oy birliği ile kabul edildi.

Gündemin 10. maddesinde seçimlere geldi. Üç sandıkta oyeler oy kullandılar. Oy sayımı yapıldıken gündemin 11. maddesinde Enver Kavaklı, Rafet Kunter, Naciye Mümminoglu, İhsan İleri ve Tahsin Sönmez konuştu.

Seçim sonunda kazanılan üye sayısının 317, kullanılan oy sayısının 274, geçerli oy sayısının 271, boş oy sayısının 3, geçeriz oy sayısının olmadığı belirlendi.

Yeni seçilen yönetim üyelere tarihtidiktan sonra Genel Başkan Tahsin Salihoglu üyelere teşekkür etti.

Seçilen Yönetim Kurulu 8 Ka-

Yeni seçilen Yönetim Kurulu toplu halde

sim 1990 tarihinde yaptığı toplantıda görev bölümünü yaptı.

Yeni Yönetim Kurulunda görev dağılımı şöyle:

Tahsin Salihoglu	: Genel Başkan
Halit Eren	: 2. Başkan
Salihi Alibaşı	: Teşkilat Başkanı
Taner	
Müstafaoglu	: Genel Sekreter
Şevket Şevket	: Muhasip- Veznedar
İdris Yazıcı	: Kültür Kolu
Fahri Hasan	: Spor Kolu
Cafer Emir	: Tanıtma Kolu
Kaşif Samioğlu	: Yardımlaşma Kolu
İlhan Kahveci	: Basın Sözcüsü
Adnan Mesutoğlu	: Danışman

Bati Trakya Türkleri Dayanışma
Derneği Genel Merkezi
41. Dönem Listesi

1-Tahsin Salihoglu	: Genel Başkan
2-Halit Eren	: Yön. K. Üyesi
3-Salihi Alibaşı	: Yön. K. Üyesi
4-İdris Yazıcı	: Yön. K. Dyesi
5-Kaşif Samioğlu	: Yön. K. Üyesi
6-İlhan Kahveci	: Yön. K. Üyesi
7-Adnan Mesutoğlu	: Yön. K. Üyesi
8-Fahri Aslan	: Yön. K. Üyesi
9-Taner	
Mustafaoglu	: Yön. K. Üyesi
10-Cafer Emir	: Yön. K. Üyesi

Yönetim Kurulu Üyeleri:

1-Haluk Ünal	
2-Hasan Bekiroğlu	
3-Raşit Gürbüz	
4-Yusuf Karasulu	
5-Hasan Hüseyinoğlu	
6-Şevket Sarper	
7-İsmet Ağaoğlu	
8-Rahim Çakır	
9-Ahmet Hamitoğlu	
10-Fethi Nezir	

Denetim Kurulu:

1-Cabit Kilimci	
2-Halit Özkan	
3-Emin Öztürk	

Denetim Kurulu Yedekleri:

1-Ali İbrahimoglu	
2-Mahir İmamoğlu	
3-Hüseyin Durmuşoğlu	

Haysiyet Divanı:

1-Mustafa İmamoğlu	
2-Mustafa Rumelili	
3-Ahmet Aydını	

Haysiyet Divanı Yedekleri:

1-Mümün Haliloglu	
2-Muharrem Yurtsever	
3-Halil Kuran	

Vaaz ve İrşad Heyeti'nde seçim

BTS HABER MERKEZİ

Vaaz ve İrşad Heyeti 3 Kasım 1990 tarihinde yaptığı toplantıda yeni Yönetim Kurulunu da belirledi.

Daha önce Vaaz ve İrşad Heyeti Başkanı iken askere giden Ahmet Hacıosman'ın yerinin boşalması dolayısıyla Genel Kurul mahiyetinde yapılan toplantıda yeni Yönetim ve Denetim Kurulu şöyle belirlendi.

Yönetim Kurulu:

Sabri Tevfikoğlu-Başkan
İbrahim Şerif-2. Başkan
Hasan Mehmet-Genel Sekreter
Ahmet İsmail-Kasadar
Sabri Hacı Hüseyin-Üye
Denetim Kurulu:

Sedat Karadayı-Başkan

İsmail Karaali-Üye

Ahmet Hral-Üye

Vaaz ve İrşad Heyeti'nin sözkonusu toplantımda, üzerinde durulan konulardan bir diğer ise Batı Trakya'da şimdide kadar gerçekleştirilemeyen "DİN GÖREVİLLERİ CEMİYETİ"nin kurulması meselesi oldu. Önceleri, "Bu müftülüklerimizin otoritesine gölge düşürmek olur" düşüncesiyle, böyle bir cemiyetin kurulması hoş karşılanmamıştı. Fakat şimdilerde bu gibi bir cemiyetin yokluğunun Batı Trakya Türkleri için büyük bir kayıp olduğunu anlaşıldığı belirtildi.

Batı Trakya çapında kurulacak böyle bir cemiyetin bir çok meseleleri rahatlıkla çözümleneceğii, içte ve dışta büyük bir güç oluşturacağı görüşü ortaya atıldı.

Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliğinde Seçim

BTS HABER MERKEZİ

Merkezi Gümülcine'de bulunan Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği'nin Olağan Genel Kurulu 1 Aralık 1990 tarihinde Gümülcine Türk Gençler Birliği salonunda yapıldı.

Yapılan seçimde yeni yönetim kurulu belirlenirken, yeni yönetim kurulunun 4 Aralık 1990 tarihinde yaptığı ilk toplantı ile görev bölümü de yapıldı. Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği'nin Yeni Yönetim Kurulu ve yaptığı görev bölümü şöyle:

Rasim Hint: Başkan

Rahmi Ali: 2. Başkan

Mehmet Hasan: Genel Sekreter

Bekir Mehmet: Kasadar

Adnan Raif: Üye

Güler Hajit: Üye

Halil Hakkı: Üye

Bağımsız Türk Milletvekilleri Parlemento'da Yunan hükümetinden hesap sordu

Gümülcine ve İskeçe bağımsız Türk Milletvekilleri Dr. Sadık Ahmet ile Ahmet Faikoğlu, Yunanistan Hükümeti'nin, Batı Trakya'daki Türk Toplumuna karşı ayırmacı politikasını gözler önüne serdiler. Dr. Sadık Ahmet ve Ahmet Faikoğlu Yunan Hükümeti'nin bakanlarını Parlamento'da soru yağmuruna tuttular.

Dr. Sadık Ahmet

Ahmet Faikoğlu

BTS HABER MERKEZİ

Gümülcine ve İskeçe bağımsız milletvekilleri Dr. Sadık Ahmet ile Ahmet Faikoğlu, Yunanistan hükümetinin Batı Trakya'daki Türk azılığa karşı ayırmacı politikasını gözler önüne sererek, sorunların çözümlenmesi amacıyla Yunanlı bakanları Parlamento'de soru yağmuruna tuttular.

Dr. Sadık Ahmet ve Ahmet Faikoğlu, geçtiğimiz günlerde Parlamento'ya on iki soru önergesi verdi.

Batı Trakya Türk toplumu milletvekilleri, soru önergelerinde, Türkler ait arazilerle ilgili belgeleinin geçerliliği, Türkler taksi ve benzin istasyonu açma ruhsatı verilmemesi, bazı Türk köylerinde hala elektrik bağlanamaması, pasaport-

larda ayırmıcılık yapılması, yasak bölge sorunu, bazı Türk derneklerinin telefonlarının kesilmesi ve vakıf idareleri konularına neden çözüm bulunmadığının cevaplandırılmasını istediler.

Dr. Sadık Ahmet soru önergesinden birisinde, Ticaret Bakanı'na, Batı Trakya'da binlerce benzin istasyonundan hijbirisinin Türklerle ait olmamasının sebebini sorarken, bir diğerinde Ulaştırma Bakanı'nın Türkler niçin taksi ruhsatı verilmemiş konusuna açıklama getirmesini istedi.

Enerji Bakanı'na Batı Trakya'daki bazı Türk köylerine niçin hala elektrik verilmemişini soran Dr. Ahmet, aynı konudaki bir başka soru önergesinde de Gümülcine'de elektriksiz bazı Türk köylerinin hemen yanındaki Yunan köylerinin elektri-

ği olduğunu belirterek, bakanın "bu ayırmıcılık" hakkında açıklama yapmasını istedi.

İskeçe Bağımsız Milletvekili Ahmet Faikoğlu da, Dışişleri Bakanının cevaplaması istemiyle Yunan Parlamentosu'na verdiği bir soru önergesinde, azılık konularından sorumlu Kavala'daki Yunan Dışişleri Bakanlığı Dairesi'nin tutumundan şikayet etti.

"Helsinki Watch" teşkilatının Batı Trakya'daki Türklerin insan haklarının çiğnenmesiyle ilgili raporuna aufta bulunan Faikoğlu, Kavala'da "Kültür Dairesi" maskesi altında çalışan Dışişleri Bakanlığı Azılık Politikasını Yürütmeye Dairesi'nin, Türklerle karşı tutumunu daha ne kadar sürdüreceğini sordu.

Dedeağac'ta Türklerin evleri dozerlerle yıkılıyor

Dedeağac'ta, Türklerin ait evlerinin yıkılması üzerine olaylar çıktı. Yunanlı yetkililer, yıkımlar için "izinsiz inşa" gerekçesini gösterirken, polis Türklerin olayı protesto etmesine müsaade etmedi.

BTS HABER MERKEZİ

Dedeağac'da 4 Aralık 1990 tarihinde evlerinin yıkılmasını engellemek isteyen Batı Trakyali Türklerle polis arasında olaylar çıktı.

Olaylar, Dedeağac vilayetine ait buldozerlerin, Türklerin ait otuz evi "izinsiz inşa edildiği" gerekçesiyle yıkmak için Yenimahalle semtine gelmeleriyle başladı.

Buldozerlerin Saffet Salihoglu, Osman Osman ve Mehmet Ismailoglu isimli Türklerin evlerini yıkımları üzerine, Yenimahalle semtindeki bazı Türkler, ellerinde Yunan bayraklarıyla evlerinin damlarına çıkararak "biz Yunan vatandaş değil miyiz?" diye slogan attılar.

Bazı Türkler de, buldozerlerin önüne yatarak evlerinin yıkılmasını önlemeye çalışılar.

Polis, Türkleri yıkım yerinden uzaklaştırmak isteyince yer yer çatışmalar çıktı. Buldozerler ve polis daha sonra Yenimahalle'den çekildiler.

Bu olay üzerine Dedeağaclı Türkler, evlerinin yıkılmasını protesto amacıyla bir yürüyüş yapmak için polise başvurduklarında da, "bugün bayram, yetkililer burada değil, yürüyüş izni veremeyiz" ce-

vabını aldılar.

Dedeağac'da 1979 ve 1984 yıllarında Türklerin ait kırkın üzerinde ev "izinsiz inşa edildikleri" gerekçesiyle yıkılmıştı.

Bu arada, Iskeçe bağımsız Türk Milletvekili Ahmet Faikoğlu, Başbakan Konstantin Mitsotakis'e gönderdiği bir mektupta, Dedeağac'da Türklerin ait evlerin yıkılmasını kınadığını ve yıkım çalışmalarının derhal durdurulmasını istediğini söyledi.

Yenimahalle semtindeki Türklerin ait otuz ev, geçen Nisan ayındaki seçimlerden önce Yunanlı yetkililerin oy ugrünü gösterdiği "müsama ha" ile inşa edilmişti.

Batı Trakya'da Türklerin inşaat yapmalarına, hatta evlerini tamir etmelerine dahi Yunan makamları izin vermiyor.

Olayın duyulması üzerine olağanüstü toplantı yapan Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Merkez Yönetim Kurulu aldığı kararla Batı Trakya Türk toplumunu baskı ve tedhişle sindirmeyi amaçlayan antodemokratik ve insanlık dışı bir politikanın parçası olan bu olayı şiddet ve nefretle protesto etti.

Genel Başkan Tahsin Salihoglu imzasıyla yayınlanan bildiride şe- görülüklerde yer verildi:

"4 Aralık 1990 tarihinde Yunanistan'da yaşayan Batı Trakya Müslüman Türk Toplumunun insanlık haklarının engellendiği ve insanca yaşamalarına mitsaade edilmemişini gösteren bir olay Dedeağac'ta yaşandı. Dedeağac'ın Yenimahalle semtinde Türklerin ait otuzdan fazla evin izinsiz inşa edildiği gerekçesiyle yıkılmak istenmesi ve yıkımı yasası olduğunu savunan Türklerin direnişine polis tarafından yapılan haksız müdahale AT üyesi Yunanistan'daki baskılardan ve antodemokratik uygulamaların açık göstergesidir.

Son zamanlarda soydaşlarımıza karşı girişilen saldırılar tamamen planlanmış organize hareketlerdir. Yunanistan'ın demokratik olma vasfını tamamen ortadan kaldırın bu tür oylara rağmen Avrupa Topluluğu üyesi diğer ülkelerin sessiz kalmasına hiçbir anlam vermemekteyiz.

Dedeağac'ta yaşanan son olaylar Türklerin can ve mal güvenliği açısından tehdit altında bulunduğu ispatıdır. Batı Trakya Türklerinin haklı, yasal ve demokratik hak arama mücadeleşini engellemeyi amaçlayan Yunan devlet terörünü Türk ve dünya kamuoyu önünde nefretle kınıyoruz."

Batı Trakya Türk Toprakları göçmen Rumlara veriliyor

Yunanistan'ın, Batı Trakyalı Türklerle yönelik asimilasyon politikası yeni uygulamalarla devam ediyor. Bir süre önce gerçekleri çarpmak maksadıyla uygulamaya konulan anket çalışmaları devam ederken, bölgede yaşayan Türklerin arazilerini elliinden almaya yönelik yeni uygulamalara gidiliyor.

BTS HABER MERKEZİ

Yunan Hükümeti'nin Batı Trakya'daki nüfus yapısını değiştirmeye yönelik çalışmaları son günlerde büyük bir yoğunluk kazandı. Yunanistan'ın, Türklerin yoğun olarak yaşadığı İskeçe'de Sığanyakası ile Gümülcine'de Kirazakası adını taşıyan bölgelere, Sovyetler Birliği'nden gelen Rum göçmenlerden oluşan iki köyün kurulacağı şeklindeki açıklamaları gerçeklik kazanmaya başladı.

Sözkonusu bölgelerde göçmen

köylerinin kurulmasına imkan tamamak maksadıyla Yunanistan Hükümeti'nin, Batı Trakya ve Doğu Makedonya'ya yerleştiği Rum göçmenlere 400 Milyar lira tutarında yardım yapmayı kararlaştırdığı bildiriliyor.

Kararlaştırılan bu yardımın, özellikle S.S.B.C.'den bölgeye nakledilen Rumların gayri menkul alanında kullanılacağı tahmin ediliyor.

Bu arada Rumlara yapılması düşünülen yardıma paralel olarak, Gümülcine ve İskeçe'de valiliklerin kamaşırma yoluyla elkonulacak

Türk arazilerinin tesbitine başladıkları da belirtiliyor. Gözlemcilerin bu konudaki ifadesi ise şyle: "Bir süredir devam etmekte olan bu uygulama ile, Yunan Hükümeti Türk arazilerini oldukça düşük meblağlar üzerinden kamulaştıracak ve daha sonra da bölgeye yerleştirmektedir. Bu arada Rum göçmenlere dağıtacak. Böylece Batı Trakya'da yaşayan Türk toplumunu ortadan kaldırma yolunda yeni bir adım atmış olacak."

Batı Trakya'da çağdaşı Yasak Bölge uygulamasının kapsamı genişletildi

BTS HABER MERKEZİ

Dünyada hiçbir örneği olmayan ve Batı Trakya'da bulunan askeri yasak bölge uygulaması kapsamı genişletilerek sürdürülüyor.

Batı Trakya'nın kuzey bölgelerinde yaşayan Türklerin dünyadan tecrit etmemeyi amaçlayan askeri yasak bölgeye 10 Türk köyü daha dahil edildi.

Gözlemciler; Yunanistan'ın, bir taraftan Türkiye ile dostluk kurma girişiminde bulunurken diğer taraftan Batı Trakya Türklerine yönelik sistemi asimilasyon politikasını artırarak sürdürmesi dostluk yaklaşımındaki art niyetini gösterdiğini vurguladılar.

Diğer taraftan Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Başkanı Tahsin Salihoglu da olayı şiddetle protesto ettiklerini belirterek şunları söyledi:

"İki Almanya'nın birleştiği, dünyada demokrasi ve

insan haklarının sınır tanımadığı bir dönemde Yunanistan'ın Türklerin yaşadığı Batı Trakya'da, kendi vatandaşları olan insanların kendi ülkesi içinde dahi seyahat özgürlüğünü engelleyen ve Türklerin dünya ile ilişkilerini kesen tecrit uygulamalarına son olarak; Payandere, Kızıren Üntüren, Kozdere, Gerdeme, Kayrak, Sarancına, Yanıkköy, Adadere, Aralıkburun köylerini içine alan toplam 10 (on) köy de askeri yasak bölge ilan etmesini şiddetle protesto ediyoruz.

Batı Trakya'nın kuzey kesimi, Bulgaristan'dan gelebilecek muhtemel komünist saldırılara bahanesiyle askeri yasak bölge ilan eden Yunanistan'ın, dünyadaki demokratikleşme sürecine ve askeri yasak bölge man童ının ortadan kaldırmasına rağmen söz konusu uygulamanın kaldırılması yerine kapsamını genişleterek sürdürmesi cihetine gitmesi, Batı Trakya Türklerinin asimilasyonunu amaçladığının açık göstergesidir."

Yunanistan'da Türklerin Parlementoya girmesini engelleyen yeni seçim kanunu kabul edildi

Lozan Antlaşmasına göre resmi azınlık statüsünde olan Batı Trakya Türklerinin haklı ve yasal mücadelelerini parlamentoda sürdürmesini engelleyen yeni Seçim Kanunu, hiçbir demokratik hukuk devleti anlayışıyla bağıtılıklaşılamaz. Bu anti-demokratik kanunun iptali için Yunanistan ve Avrupa Parlamentosu'na iki bağımsız milletvekilimiz tarafından başvuru yapılmalıdır.

BTS HABER MERKEZİ

Yunanistan Parlamentosu, Kasım ayı başlarında Mitsotakis Hükümeti'nin hazırladığı yeni seçim kanunu görüşerek kabul etti. Yunanistan ekonomisindeki istikrarsızlığını ve ülkeye huzursuzluğun bir yıl içinde arkaya arkaya yapılan genel seçimlere bağlayan Mitsotakis, iktidarı daha da güçlendirmeyi amaçlıyor.

Yeni seçim kanunu göre Yunanistan çapında % 3'lük oy barajını aşamayan küçük partiler ne kadar oy alırsa alınsınlar milletvekili çıkaramayacaklar.

Yeni seçim kanununun en ilginç tarafıyla bir vilayetten bağımsız aday olarak seçime katılacakların da bu %3'lük oy barajını aşmak mecburiyetinde bulunması.

Söz konusu barajın aşılabilmesi için 240 bin oy gereklidir. Yunanistan'a küçük siyasi partilerin zaten milletvekili çıkaramadığını belirten siyasi gözlemeçler kanunun, Batı Trakya Türklerinin Parlamentoda bağımsız olarak temsil edilmesini engellemeyi amaçladığını vurguluyorlar. Şu anda Yunanistan Parlamentosu'nda bağımsız milletvekili olarak sadece Dr. Sadık Ahmet ile Ahmet Faikoğlu bulunuyor.

Seçim kanununun kabulünden sonra hükümete verdiği güvenoyunu

çektiğini açıklayan Gümülcine Bağımsız Milletvekili Dr. Sadık Ahmet "Batı Trakya Türk azınlığının iyi niyetli yaklaşımı ve yasal mücadele gibi göremezlikten geliniyor" şeklinde konuşuyor ve yeni bir parti kurma çalışmalarına başladıklarını belirtiyordu.

Mücadelelerinde haklı olduklarını ve sadece haklarını istediğiğini söyleyen Batı Trakya Müslüman Türk Toplumu Lideri Dr. Sadık Ahmet, "Milletvekili olarak parlamentoda veya siyasi parti olarak parlamento dışında mücadelemizi sürdüreceğiz, bizim için değişen bir şey olmaz" şeklinde konuştu.

Güven Hareketi adını taşıması düşünülen partinin tütük çalışmaları nedeniyle ve çalışmaların kamuoyuna tanıtılmaması bildirildi.

Diger tarafından Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Başkanı Tahsin Salihoglu da, Batı Trakya da Müslüman Türklerde uygulanan baskılardan "megali idea" inancının sonucu olduğunu söyledi.

Tahsin Salihoglu daha sonra şu görüşleri dile getirdi:

"Yeni Seçim Kanunu'nun; zaten temsilcisi bulunmayan küçük partilerden ziyade, Batı Trakya Müslüman Türk Toplumunun Yunan Parlamentosu'nda temsil edilmesini en-

gellemevi hedeflediği açıktır. Çünkü yillardan beri insanca yaşamaları engellenen ve insanlık hakları ihlal edilen Batı Trakya Türkleri, Yunan Parlamentosu'ndaki iki bağımsız temsilcisi vasıtıyla seslerini dünyaya duyurmuşlar ve haklarını, hâlk olarak önce parlamentoda aramaya başlamışlardır.

Lozan Antlaşmasına göre resmi azınlık statüsünde olan Batı Trakya Türklerinin haklı ve yasal mücadelelerini parlamentoda sürdürmesini engelleyen yeni Seçim Kanunu, hiçbir demokratik hukuk devleti anlayışıyla bağıtılıklaşılamaz. Bu anti-demokratik kanunun iptali için Yunanistan ve Avrupa Parlamentosu'na iki bağımsız milletvekili tarafından başvuru yapılmalıdır.

Yillardan beri insanlık hakları ihlal edilen Batı Trakya Türkleri, parlamentoya temsilci göndermeleri engellense dahi siyasi bir parti oluşturularak haklı ve demokratik mücadeleşine devam etmelidir. Artık dünya siyasi platformlarında tartışılmasına bağımsız olan Batı Trakya Türkleri konusunun canlı tutulması için Gümülcine, İskoçe ve De-deağac vilayetlerinde yaşayan Türkler, kuraçakları siyasi parti ile birlikte beraberlik halinde demokratik hak arama mücadelesini meclis dışında sürdürmeliidir."

Dr. Sadık Ahmet'e planlı saldırı

Gümülcine'de 2. Dünya Savaşı'nda yapılan direnişin yıldönümü dolayısıyla düzenlenen resmi törende Bağımsız Türk Milletvekili Dr. Sadık Ahmet, Patrida gazetesi sahibi Konstantinos Çatlakos tarafından fiili saldırıyla uğradı.

BTS HABER MERKEZİ

Gümülcine'de 25 Kasım 1990 tarihinde yapılan resmi tören, sırasında fanatik bir gazeteci, Batı Trakya Türk toplumu İleri bağımsız Türk Milletvekili Dr. Sadık Ahmet'e önce küfür etti, ardından da kolundan çekerek tekme atmaya kalktı. Saldırgan, polis tarafından yakalanarak tören alanından uzaklaştırıldı.

Olay, 2. Dünya Savaşı sırasındaki Yunan direnişini ve Yorgo Petemos köprüsünün partizanlar tarafından havaya uçurulmasını anmak için düzenlenen resmi tören sırasında meydana geldi.

Gümülcine şehr meydanındaki tören yerinde bulunan "Patrida" gazetesi ve özel bir radyo istasyonu sahibi Konstantinos Çatlakos, resmi davetli olarak törene katılan bağımsız Türk Milletvekili Dr. Sadık Ahmet'e, "Senin burada ne işin var" di-

ye bağırrarak küfür etti. Ardından da milletvekilinin kolundan çekerek tekme atmaya başladı. Saldırgan, polis tarafından yakalanarak olay yerinden uzaklaştırıldı.

Bu arada, dini tören için hazır bulunan bazı papazların da töreni terketikleri görüldü. Daha sonra papazların da Dr. Sadık Ahmet'i protesto için törene katılmaktan vazgeçikleri bildirildi.

Konstantinos Çatlakos, Gümülcine'de önde gelen fanatik Türk düşmanlarından birisi olarak tanınıyor. Yayınladığı "Patrida" isimli gazete ve sahibi bulunduğu özel radyo istasyonunda, Atina'nın Türkleri Batı Trakya'da yoketme politikası paralelinde her türlü gerçek duş ve tahrif edici yayın yapıyor. Geçtiğimiz Ocak ayında Gümülcine'de Türkler karşı düzenlenen saldırılarda da, Patrida gazetesi ve özel radyo istasyonu, Yunanları tahrif etmek için her türlü çabayı harcamıştı.

Gümülcine'deki saldırı olayından sonra Dr. Sadık Ahmet, A.A muhabiri saldırısının aslında kendisinden çok Yunan parlamentosuna yönelik olduğunu söyledi ve "Gerekli tedbirlerin alınması ve cevap verilmesi için olayın parlamentoaya getireceğim" dedi.

Olayın duyulmasından sonra Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Başkanı Tahsin Salihoglu yaptığı açıklamada, olayın Batı Trakya Türklerini sindirmeye yönelik planlı bir hareket olduğunu belirtti.

Genel Başkan Tahsin Salihoglu

yazılı açıklamasında şu görüşlere yer verdi:

"Saldırı, Batı Trakya Türklerine karşı bölge Rumlarını kıskırtıcı yayınları ile tanınan Patrida gazetesi ve özel radyo istasyonu sahibi Konstantinos Çatlakos tarafından Gümülcine Valisi, Gümülcine Emniyet Müdürü ve diğer emniyet yetkililerinin gözleri önünde cereyan etmişdir.

Saldırganın Bağımsız Türk Milletvekiline "senin yıldızından törene Metropolit Damaskinos ve papazlar katılmıyor, senin burada ne işin var" şeklinde bağırması ve bazı papazların tören yarına bırakarak terketmemesi olayın tertip olduğunu göstermektedir.

29 Ocak 1990 tarihinde Türk işyerlerine yapılan saldırı ve yağmalamalarda olduğu gibi, Dr. Sadık Ahmet'e yapılan saldıruda da bazı fanatik Yunanların ve papazların kullanılması, olayın Batı Trakya Türklerinin korkutularak sindirilmesi ve göç ettiirilmesi politikasının bir parçası olduğu açıktır.

Saldırının 2. Dünya Savaşı'nda işgalcilerle karşı Türklerin de katıldığı mukavemet hareketinin yıldönümünde meydana gelmesi, soydaşlarımızın vatandaşı bulundukları Yunanistan'a olan bağlılığını rencide edici mahiyettedir.

Gümülcine Bağımsız Türk Milletvekili Dr. Sadık Ahmet'in şahsında Batı Trakya Türk Toplumunu hedef alan bu menfur saldırıyı Türk ve dünya kamuoyu önünde şiddetle protesto ediyoruz"

Gümülcine Bağımsız Türk Milletvekili Dr. Sadık Ahmet'in Batı Trakya Türkleri'nin eğitim problemleri ile ilgili olarak, Yunanistan Milli Eğitim Bakanı'nın cevaplaması isteği ile Yunan Parlementosu'nda 12 / 11 / 1990 tarihinde verdiği soru önergesi

Batı Trakya Azınlık eğitimi bugün
Ortaçağ eğitimi düzeyinde bulunmaktadır.
Okullarımızın çoğunda doğru dörlüst
öğretmen ve zamana uygun Türkçe kitap
yoktur. Bulunan Türkçe kitaplar da eski ve
sayıca yetersizdir. Okullarımızın bu
pejmürde durumu sayın Bakan'a defalarca
yazılı ve sözlü duyurulmasına rağmen, bu
durumun düzeltilmesi yönünde hiçbir gayret
gösterilmemiştir.

Bu sebepten olarak,
Sayın Milli Eğitim ve Dinişleri Bakanına
soruyorum:

1- Azınlığımız eğitiminde, Lozan
Andlaşması'ndaki eğitimle ilgili maddeler
neden uygulanmıyor?

2- Azınlığımıza, Birleşmiş Milletler
İnsan Hakları Beyannamesi'nin 26.
maddesinin 3. paragrafi neden
uygulanmıyor?

3- 30 Eylül 1985 tarihinde yayınlanan 1.
ve 2. dereceli Yunan okullarında
uygulanması istenen kanunun 5. maddesinin
2. paragrafi Azınlık liselerinde neden
uygulanmıyor?

4- Yunanistan-Türkiye arasında 1951
yılında imzalanmış olan Kültür Andlaşması

neden uygulanmıyor?

5- Okullarımıza, okul encümenlerimizin
anlaştığı, Öğretmen okulları çıkışlı
öğretmenleri göndermeyip de neden
öğretmenlik yeteneklerinden yoksun olan
Selanik Özel Pedagoji mezunlarını zorla
ta'yin ediyorsunuz?

6- Neden okullarımıza yeni Türkçe
kitaplar (zamanın kitapları) verilmesine
musaade edilmiyor?

7- Yasak bölgelerde (Balkan kollarında)
yaşayan soydaşlarımızın çocukların,
Komotini ve Xanthi'de kurulmuş olan
Azınlık liselerine kayıt edilmelerine
musaade edilmıyor da, neden bu bölgelerde
kurulmuş olan "sözde ortaokullara zorla
kayıt edilmeye zorlanıyorlar?

8- Kontenjanla Türkiye'den gelmekte
olan öğretmenlerin, zamanda okullarında
olmasını sağlayacak izin NEDEN
verilmiyor?

12-11-1990

Dr. Sadık Ahmet
(Bağımsız Milletvekili)

WASHINGTON BÜYÜKELÇİSİ KANDEMİR'DEN YAKOVAS'A: 'Batı Trakya'yı unutmayın'

Büyükelçi, insan hakları kurulu
su Helsinki Watch'ın Ağustos 1990 raporunun, Batı Trakya Türkleri'nin demokratik haklarının ve temel insan haklarının nasıl çiğnenmeyeceğini belgelediğini kaydetti.

Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Nuzhet Kandemir

BTS HABER MERKEZİ

Kuzey ve Güney Amerika Rumları Başpiskoposu Yakovas, Türkiye'nin Washington Büyükelçiliği aracılığıyla Türk hükümetine başvurarak, "Gökçeada Rumları'nın acılarının sona erdirilmesini" istedi.

Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Nuzhet Kandemir de yazdıgı cevabı mektupta, Gökçeada'da bir mesele varsa, Türkiye'nin bunu uygun biçimde çözeceğini söyledi ve benzer durumun Batı Trakya Türkleri için de geçerli olduğunu hatırlattı.

Büyükelçi, "Insan haklarına bağlılığını takdir ederek, Batı Trakya Türkleri'nin acılarını ilişkin kaygılarında bana katılacağınızdan eminim," dedi.

Yakovas, 29 Kasım tarihinde "Kuzey ve Güney Amerika Pan-

Imbrian Kardeşliği" adlı örgütün şef başkanı olarak Büyükelçi Kandemir'e yolladığı telgrafta, bir zamanlar 10 bin, şimdi ise 389 Rum'un yaşadığı Gökçeada'daki "yaşlı ve yoksul makinler" için iyi niyet girişimi istedi.

Örgüt başkanı tarafından da imzalanan telgrafta, "Silahsız, savunmazsız, siyasi gücü olmayan ve yalnızca seçim günü seçmen olarak sayılan bu kişilere karşı mahalli yöneticiler, yapmaları gereken şeyler yapmıyorlar" denildi ve bu kişilerle yalnızca Rum rahip ve bir doktorun ilgilendiği kaydedildi.

Telgrafta, İçişleri Bakanlığı'nın Türk vatandaşları olan bu kişilerin acılarıyla ilgilenmesi ve Lozan Anlaşmasının ilgili maddesine uyulması da istendi.

Mektubda, son olarak bir Rum'un öldürülüğü, Rum mallarının da turizm yatırımı gerçekçesiyle kamulaş-

tıldığı savunuldu.

Kandemir cevabında, Yakovas'ın mektubunda kullandığı "silahsız, savunmazsız ve siyasi gücü olmayan" terimlerinin, Batı Trakya Türkleri'nin durumunu anlatan mektuplarda da yeraldığını hatırlatarak, Batı Trakya Türkleri'nin haklarının da yine Lozan Anlaşması'nda teminat altına alındığını vurguladı.

Büyükelçi, insan hakları kurulu
su Helsinki Watch'ın Ağustos 1990 raporunun, Batı Trakya Türkleri'nin demokratik haklarının ve temel insan haklarının nasıl çiğnenmeyeceğini belgelediğini kaydetti.

Kandemir, mektup ile birlikte bu raporun bir kopyasını da Yakovas'a yolladı ve "Insan haklarına bağlılığını takdir ederek, Batı Trakya Türkleri'nin acılarına ilişkin kaygılarında bana katılacağınızdan eminim" dedi.

Almanya'da bulunan Batı Trakya'lı gençlerin başarıları

Erhan Halim'in tasarladığı ECU kompozisyonu

Genç Ressam Erhan Halim

Avrupa Topluluğu'nun ortak parası olan ECU'nun kompozisyonunu belirlemek maksadıyla, Alman-

Erhan Halim

ya'daki okullar arasında yapılan yarışmada Batı Trakya'lı bir Türk öğrenci (Erhan Halim) Bavyera eyaleti birincisi oldu.

Yarışmaya Münih Klenze

Gymnasium'u adına katılan Erhan Halim'in tasarladığı ECU kompozisyonu, Bavyera Eyaleti'ndeki 395 okuldan 28165 öğrenci içinde birinciliği kazandı.

Ergin Hüseyin

Almanya'nın Bavyera eyaleti Dingolfing kasabasında yapılan Kick-Box şampiyonasında, 57 kilo-

Kick-Box Şampiyonasında bütün rakiplerini yenerek Bavyera Eyaleti birincisi olan Ergin Hüseyin ve birincilik belgesi.

da dövüşen Batı Trakya'lı genç sporcu Ergin Hüseyin bütün rakiplerini yenerek Bavyera Eyaleti birincisi oldu.

Daha ilkokul sıralarında spor çalışmalarına başlayan Ergin Hüseyin, Tekwando, Fullcontact, Kung-Fu e Kick-Box gibi çeşitli spor dallarında bugüne kadar 2 kupa, 3 gümüş ve 1 altın madalya kazandı.

Erhan Halim ve Ergin Hüseyin'in bu başarıları Batı Trakya Türkleri arasında büyük bir sevinç ve takdirle karşılandı.

Biz de bu genç kardeşlerimizi tebrik eder, başarılarının sürekli olmasını dileriz.

5-9 Eylül 1990 tarihleri arasında Ankara'da yapılan XI. Türk Tarih Kongresi'nde aşağıda metnini yayınladığımız tebliği sunan Yazı İşleri Müdürimiz Halit Eren (Sağda), Yunanistan'da Büyükelçilik yapmış Emekli Büyükelçi ve Araştırmacı Kamuran Gürün ile.

Batı Trakya Türk Cemaat ve Vakıf İdareleri*

Halit Eren

Osmanlı Sonrası Dönemi
Kısa Tarihçesi

Ondördüncü asırda Osmanlıların Balkanları fethetmesiyle Türkleşen Batı Trakya 1913'e kadar Osmanlı idaresinde kalmıştı. Balkan Harbi sonrasında, Balkan ülkeleri arasında imzalanan 10 Ağustos 1913 Bükreş Andlaşmasıyla Batı Trakya Bulgaristan'a bırakılmıştı. Buna karşı gelen yerli Türkler Edirne'den gelen Eşref Kuşçibaşı ve arkadaşlarının önerliğinde mukav-

met birlikleri oluşturmuşlar ve bölgeyi kontrol altına almışlardır. Bugünkü Bulgaristan'ın güney bölgeleriyle Batı Trakya ile Makedonyanın bir kısmını da içine alan bölge'de, 31 Ağustos 1913'de Merkez Gümülcine olmak üzere "Garbi Trakya Hükümet-i Muvakkatesi" ilan edildi. Müderris Salih Efendi başkanlığında kurulan hükümet 2 Ekim 1913'de "Garbi Trakya Hükümet-i Müstekilesi" adıyla bağımsızlığını ilan etti. Bulgaristan'ın şikayetleri üzerine, Büyükk devletlerin müdahalesiyle Osmanlı Hükümeti de "Batı Trakya Hükümet-i Müstekilesini" desteklemedi ve 29 Eylül 1913 İstanbul Andlaşmasıyla Bulgaristan'a bırakıldı ve 25 Ekim 1913'e kadar

* XI. Türk Tarih Kongresi'nde sunulan tebliğ

bölgelerin Bulgaristan'a teslimi şart koşuldu. Böylece "Hükümet-i Müstekile" ancak 57 gün devam edebildi. (1)

I. Dünya Harbi esnasında, 30 Temmuz 1915 tarihinde yüzbaşı Fuat Balkan'ın sevk ve idaresinde, Drama'da "Batu Trakya Kurtuluş Komitesi" kuruldu. Bilahare Fuat Balkan'ın İstanbul'a çağrılması üzerine, 27 Eylül 1917'de Kavala'dan İstanbul'a hareketiyle bu teşebbüs de başarısız kaldı. 10 Kasım 1918'de İstanbul'da bulunan Batı Trakyalı Türklerin düzenlediği bir kongre katılarak kurulan "Batu Trakya Komitesi", ittifak devletleri adına Fransız kuvvetlerinin Batı Trakya'yı işgali (15 Ekim 1919) sıralarında faaliyet göstermiş ve merkezini Gümülcine'ye nakletmiştir. Batı Trakya'nın Yunanlılar tarafından işgali günlerinde de (22 Mayıs 1919) Gümülcine'nin kuzeyindeki Hemitli nahiyesinde Türkler "Batu Trakya Hükümeti"ni 27 Mayıs 1920'de kurmuştu. Peşrevi Tevfik Bey'in başkanlığında kurulan bu hükümet, Yunanistan'ın bölgeye hakim olmasına rağmen dağılmıştır. (2) 1913-1919 yılları arasında bölge fiilen Bulgar idaresinde idi. 15 Ekim 1919-22 Mayıs 1920 arasında ittifak devletleri adına Fransız genel valisi General Charpy yönetiminde idi. Charpy 1920 baharında idareyi Yunanistan'a devretti.

24 Temmuz 1923 Lozan anlaşmasıyla Yunanistan'a bırakılan günümüz Batı Trakya'sı doğudan Meriç Nehri ile Türkiye'den, batıdan Mesta Karasu nehri ile Makedonyadan, kuzeyden Rodop dağları ile Bulgaristan'dan ayrılmaktı ve güneyden ve Ege denizi ile çevrelenmektedir.

Batı Trakya'nın Statüsü

Lozan Barış Andlaşmasıyla birlikte bazı protokoller de imzalanmıştır. Bunlardan biri 30 Ocak 1923'te imzalanan Türkiye ile Yunanistan arasında nüfus mübadelesine dair protokoldür. Buna göre Türkiye'deki Rumlarla, Yunanistan'daki Türkler mübadele edilecek İstanbul Rumları ile Batı Trakya Türkleri, istisna olarak mübadele dışı bırakılacaktı. Nitelikim öyle de oldu.

Sayıları o gün 120.000 civarında olan Batı Trakya Türklerinin hak ve hukuku, Lozan Barış Andlaşmasının I. Kısmının III. fasi olan "Ekalliyetlerin himayesi" başlığı altındaki 37-45. maddelerle tespit edildi. Aslında bu fasıl (37-44) Türkiye'deki gayr-i müslim azınlıkların statüsünü belirleyen birtakım hükümler getirmektedir. Son 45. maddesine göre "Türkiye'nin gayr-i müslim azınlıklarına tanınmış olan haklar, Yunanistan tarafından da kendi ilkesinde bulunan müslüman azınlıklara tanınmışdır".

Böylece kabul edilen 45. madde ile Lozan'da azınlık koruma hükümleri Batı Trakya Türklerinin özel azınlık koruma rejimi olarak ortaya çıktı. Batı Trakya Türklerini ilgilendirdiği biçimde (yani Yunanistan'ın yükümlü-

lükleri açısından) Lozan'ın konumuzla ilgili maddeleri şöyle özetlenebilir.

40. Madde, Müslümanların, giderlerini kendileri ödemek şartıyla, her türlü hayır kurumu, okul ve benzeri kurumları kurarak bunları yönetmek ve denetlemek hakkını güvence altına almakta, buralarda kendi dillerini kullanmak ve dini törenlerini serbestçe yapmak imkânını getirmektedir.

41. Maddeye göre, Müslümanların önemli oranda oturdukları yerlerde Yunan yetkilileri Müslüman çocukların ana dilinde öğrenim görebilmeleri için gerekli önlemleri alacak, ve azınlık bu tür yerlerde kamu bürokratlarından eğitim, din, ya da hayır işleri için hakça bir pay alma hakkına sahip olacaktır.

42. Madde hükmüne göre Yunan Hükümeti Müslümanların aile hukukuya ve kişi halleriyle ilgili durumlarını bu azınlığın gelenek ve göreneklerine uygun biçimde çözümlemesini güvence altına almaktır, bunların dini mibesselerini tam bir koruma altına almanın yanı sıra, vakıf ve dini kuruluşlarına her türlü kolaylığı sağlama ve bu nitelikte kurulacak yeni kurumlardan gerekli kolaylıklarını esirgememeyi üstermektedir.

44. Maddeye göre Yunanistan'ın yükümlendiği hükümler uluslararası nitelikte sayilarak Milletler Cemiyeti'nin güvencesi altına konmakta, Cemiyet Konseyi'nin çoğuluk kararı olmadan değiştirilememekte, Konsey üyeleriinden herhangi biri bu hükümlere aykırı davranış gösterdiği zaman bunu Konsey'in dikkatine sunabilmekte, Konsey de bu konuda gerekli geleceği yönnergeleri verebilmektedir. Bir anlaşmazlık durumunda Uluslararası Daimi Adalet Divanı'na gidilecek ve Divan'ın hükmü kesin olacaktır. (3)

Bundan başka Lozan'da 16. numaralı protokolle Lozan anlaşmasıyla birlikte yürürlüğe konan Yunan Sevr'i de Batı Trakya Türkleri açısından önemli bir belgedir.

Türkiye'de "Sevr Antlaşması" denince, Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmasını belgeleyen uluslararası metin akla gelir. Oysa, aynı yer (Sevr) ve tarihte (10 Ağustos 1920) Osmanlılarla ilgili olarak imzalanan bir değil, tam üç tane Sevr Antlaşması söz konusudur. Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalayan antlaşma, Batı Trakya'yı Yunanistan'a resmen veren Trakya konusundaki antlaşma, üçüncüsü de Yunanistan'daki azınlıkların korunmasıyla ilgili olarak yapılan antlaşma ki, bu "Yunan Sevr'i" olarak bilinmektedir.

"Yunanistan'daki Azınlıkların Korumasına İlişkin Antlaşma" adını taşıyan ve bir yanda Britanya İmparatorluğu, Fransa, İtalya, Japonya, diğer yanda Yunanistan Krallığı tarafından imzalanan bu üçüncü antlaşma, toprakları genişleten ülkelere azınlıkları koruma konusunda kabul ettirilen anlaşmalardan biridir.

"Başlangıç" bölümünde, 1913 başından beri Yunan Krallığı'nın, topraklarını büyük ölçüde genişlettigini tespit eden Yunan Sevr'i, bu ülkede yaşayanlara hiçbir ayrim gözetmeden hak eşitliği sağlanmasını ve bu hakların

"Krallığa eklenebilecek topraklarda da" geçerli olmasını öngörmektedir. İki bölümünden oluşan, birinci bölüm azınlık haklarıyla, ikincisi ise büyük devletlere birtakım ayrıcalıklar tanımakla ilgili olan antlaşmanın konumuzla ilgili hükümleri şöyle özetlenebilir.

Antlaşmanın 1. maddesi, Milletler Cemiyeti sisteminde her adımda bir rastladığımız bir hukum getirmekte ve 1. bölüm 2-8 maddeler arasının temel yasa sayılacağını ve bunlarla çatışacak hiçbir milli kanunun vb. çıkarılamayacağını söylemektedir.

2. madde yalnız vatandaşlara değil, ülkede bütün yaşınlara doğum, vatandaşlık, dil, soy veya din farklı gözetmeden hayat ve özgürlük koruması getirmektedir. Bu insanlar dinlerini özgürce uygulayabileceklerdir.

7. madde'ye göre bütün Yunan vatandaşları yasa açısından eşit olup aynı medeni ve siyasi haklardan, ayırmaya yapılmaksızın yararlanırlar. Din ve inanç farklı işe alıma, memur olma vb. hakların kullanılmasında etkili olmayacağındır. Vatandaşlar özel işlerinde ve yamnlarında istedikleri dili kullanabilecekler, mahkemelerde de bu konuda kendilerine gerekli kolaylıklar sağlanacaktır.

8. madde etnik, dini ve farklı dil kullanan azınlıklar, harcamaları kendilerine ait olmak üzere, dini ve içtimai müesseseler ve okullar kurma, işletme ve denetleme hakkını vermektedir, burada kendi dillerini kullanma imkanı sağlamaktadır.

14. madde'de Müslümanların kişi ve aile hukuku ile ilgili meselelerinin İslam hukukuna ve geleneğine göre çözümlenmesinin gereği belirtilmektedir; ve Müslümanların cami, mezarlık ve diğer İslami kuruluşları güvence altına alınmaktadır. Vakıflar ve diğer İslami ve hayır kuruluşlarının varlığı tanınmaktadır, yeni müesseselerin kurulması durumunda Yunanistan'ın bu tür özel kuruluşlara sağladığı kolaylıkları esirgemeyeceği hükmeye bağlanmaktadır.

Yunan Sevr'inin azınlıkların korunmasıyla ilgili olan I. Bölümü, bu antlaşmanın getirdiği azınlık hükümlerinin Milletler Cemiyeti güvencesi altında olduğu, Kongsey'in çoğunluk kararı olmadan değiştirilemeyeceğini, ayrıca bu hükümler konusunda Yunanistan ile antlaşmaya taraf olan Cemiyet Kongseyi üyesi olan herhangi bir ülke arasında bir anlaşmazlık çıkarsa, bu ülkelerin istedikleri takdirde Yunanistan'ı zorunlu olarak uluslararası Daimi Adalet Divanı'na götürebileceklerini, bu durumda Divan'ın kararının kesin olacağını öngören 16. madde ile son bulmaktadır. (4)

1913 Atina Antlaşması

İtalya'nın Trabzong'a saldırmasından yararlanan Balkan ülkeleri birleştiler ve daha İtalya ile barış görüşmeleri başlamadan Osmanlı devletine savaş açtılar. Savaş, büyük devletlerin hiç ummadıkları bir biçimde ve hızda Osmanlı ordularının her tarafta yenilgisile sonuçlandı. Edirne bile işgal edildi. Bununla birlikte

Balkan ülkeleri savaş galibyetini paylaştılarlardan birbirlerine girdiler. Bundan yararlanarak Edirne ve bir kısmı toprak geri alındı, Sonunda Kavala, Dedeagaç ve bütün Trakya'yı alan Bulgaristan'la 29 Eylül 1913, Selanik, Güney Makedonya ve Girit'i alan Yunanistan'la 14 Kasım 1913'de antlaşmalar imzalandı. İşte, Müslümanlara vermek zorunda kaldığı azınlık hakları açısından Yunanistan'a en fazla yükümlülük getiren uluslararası metin olan 1-14 Kasım 1913 tarihli Atina Antlaşması budur. 1913 Atina Antlaşması'nın konumuz açısından getirdiği önemli hükümler şunlardır:

2. madde hükümline göre, Antlaşmaya ekli 3 Numaralı Protokol Yunanistan'ın bütün topraklarında geçerli olacaktır.

5. madde, Yunanistan'a bırakılan topraklarda işgale kadar edinilen hakların ve Osmanlı belgelerinin geçerli olacağını belirtmektedir.

6. madde'ye göre, Kir ve kentlerde Osmanlı hukukuna göre özel ve tüzel kişilerce edinilmiş mülkiyet hakları Yunanistan'ca tanınmaktadır.

11. maddede, bırakılan topraklarda oturanların hayatı, mal, şeref, din ve gelenekleri güvence altına alınmakta, bunların Yunan vatandaşları aynı medeni ve siyasi haklara sahip olacakları, dinlerini açıkça uygulayabilecekleri belirtilmektedir. Halife olarak Padişah'ın ismi bütbelerde okunmaya devam olunacaktır. Madde ayrıca, Müslüman cemaatlerinin yönetimi konusunda önemli hükümler getirmektedir. Mevcut veya olacak bu cemaatlerin muhtariyyetine ve hiyerarşik yapısına dokunulmayacak, sahip oldukları fonlara ve gayri menkullere ilişilmeyecektir. Müslümanlara manevi önderleri arasındaki ilişkilere karışılmayacak, bu dini önderler İstanbul'daki Şeyhülislamlık makamına bağlı olacaklardır. Müftüler Müslüman seçmenlerce seçilecektir. Başmüftü, Yunanistan'daki bütün müftülerin toplanarak seçecekleri üç aday arasından Yunan Kralı tarafından atanacak, bu atama üzerine makam-i meşhatten kendesine verilecek bir "menşur" ile onun fonksiyonlarını yerine getirilmesin ve diğer müftülere karar ve fetva yetkisi vermesini sağlayacak bir "mirasele" gönderecektir. Böylece, en azından manevi olarak Müslüman cemaat İstanbul ile ilişkileri sürdürümeli olmaktadır. Müftüler yalnız din konularında ve vakıfların yönetimine nəzaret etmekte değil, Müslümanların evlenme, nafaka ve mültevelli tayıni gibi dini meselelerinde de yetkilidirler. Kararlar Yunan makamlarınca uygulanmaya konacaktır.

12. madde, her türlü vakıfın güvence altına alındığı, bırakılan topraklarda bunların cemaat tarafından yönetileceğini, gelirleri Osmanlı İmparatorluğu'nda bulunan kurumlara bırakılmış olsa bile bu vakıfların Evkaf Vekâleti tarafından satılana dek Müslüman cemaatlerince yönetilmeye devam olunacağı hükmünü getirmektedir. Eğer cesîti din ve hayır kuruluşları yeterli gelirden yoksun kalacak olursa, devlet yardım edecektir.

1913 Antlaşmasında üç tane protokol eklenmiştir.

Antlaşmanın 2. maddesi hükmüyle "bütün Yunanistan topraklarında" geçerli kalındığını gördüğümüz 3 Numaralı Protokol gene Müslümanlara birtakım azınlık hakları getirmektedir. Buna göre, Başmüftü ve müftüler Yunan memurlarının hak ve görevlerine sahip olmakta, başmüftü, müftüler mali ve dini hukumdan denetleyebilmektedir. En önemlisi, Protokol, Müslüman cemaatlerin tüzel kişiliğini tanımaktadır (Md. 13). Protokol Müslüman özel okullarını ve bunların gelirlerini de tanımaktadır. Bireylerden veya İslam ileri gelenlerinden oluşan komisyonlar turafından kurulacak okullar da aynı statüde olacak, buralarda eğitim resmi programa uygun ve Yunanca zorunlu olsun şartıyla Türkçe yapılacaktır. (5)

Gördüğü gibi, 1913 Antlaşması herseyden önce Müslümanların mülkiyet haklarını titizlikle güvence altına almakta, can, din, gelenek gibi temel noktalara atıf yapmakta ve cemaat yönetimlerinin muhtariyeti, müftü seçimi, vakıfların yönetimi ve hatta İstanbul'la ilişkilerin sürdürülmesini dahi hükme bağlamaktadır. 3 Numaralı Protokol ise cemaatlardan tüzel kişiliğini açıkça unutmaktır. Müslüman okullarının muhtar yönetimine ve buralarda Türkçe eğitim yapılmasına imkan vermektedir. (6)

Batı Trakya Türk Cemaati'nın Teşkilatlanması

Batı Trakya'nın Osmanlı Devletinin idaresinden çıktığu 1913 yılına dek Osmanlı tebaası vilayetlerdeki "Cemaat-i İslamiye"lerle yönetilirdi. Rumeli'de Cemaat idarelerinin kuruluşu, Mithad Paşa'nın Tuna Valiliği (1864-1868) yıllarına rastlar. Mithad Paşa valiliği sırasında, halkın elinde bulunan vakıfların mütevellieler tarafından, görevi gibi yönetilmeyi gerek, bunları mahalli idareler altında birleştirmeye karar verdi. Böylece Rumeli'nin bütün köy, kasaba ve şehirlerinde Türk Cemaat idareleri kurulmuş ve vakıfların idaresi bu kuruluşlara devredilmiştir. (7)

Batı Trakya "Cemaat-i İslamiyesi"nin kurucusu olarak, ilk cemaat başkanı olan Mehmed Efendi (vef. 1916-7) bilinmektedir. Gümülcine'nin Sultanyeri kazasının Maçıklar köyünde doğan Mehmed Efendi, İstanbul'da tahlili tamamladıktan sonra, Gümülcine'nin Kırmaçhalle Medresesi'nde uzun yıllar müderrislik yapmıştır. 1903-1908 yılları arasında Cemaat Başkanlığı yapmış ve vakıfları ihya etmiştir. 1911'den sonra birara Gümülcine mebusluğu da yapmıştır. Balkan Harbinde sonra Türkiye'ye hicret etmiştir. (8)

Cemaat-i İslamiye'ler şehir ve kasabalarındaki vakıfları ve eğitim müesseselerini idare etmektedirler. 1913 yılında Türkiye, Cemaat-i İslamiye'ler ve müftülülerle ilgili olarak hem Yunanistan ve hem de Bulgaristan'la birer anlaşma imzalamıştır. 14 Kasım 1913 Atina Antlaşması Yunanistan'la, 29 Eylül 1913 İstanbul Antlaşması da Bulgaristan'la yapılan anlaşmalardır. Her iki

andlaşmadada da cemaat idareleri ve müftülük seçimleri ele alınmıştır. Müftülüklerle cemaat-i İslamiye idareleri bir bütün içinde ele alınmaktadır, kurulması öngörülen başmüftülüğe cemaat ve vakıf idare heyetlerini kontrol ve teftiş yetkisi verilmektedir. Batı Trakya Türk Cemaat ve Vakıf İdare Heyetleri ile ilgili ilk metin de bu andlaşmadır. Bu andlaşmanın konumuzla ilgili hükümleri söyledir:

11. Madde: "... Elyevm teessüs etmiş veya atiyen teessüs edecek olan cemaat-i İslamiyenin muhtariyetine ve silsile-i meratip itibarıyla teşkilatına ve onlara ait nikud ve emvalin idaresine asla iras-i nakisa edilemeyeceği gibi ahali ve Cemaat-i İslamiyenin Dersaadet'te Makam-i Meşihat-ı Ulya'ya tabi' bulunacak olan ruesa-i diniyeleri ile olan münasebatına dahi asla iras-i nakisa olunamayacak ve Başmüftü'nün menşuru Makam-i Ali-i Meşihat'ten i'tu kılınacaktır".

"Müftülerden herbir kendi dairesi dahilinde müslüman münchipler tarafından intihab olunacaktır".

Devamında başmüftünün seçimi, Makam-i Meşihat'tan alacağı menşur, müftülerin salahiyetleri, vakıflar üzerindeki teftiş ve nezaret yetkileri ile kişi ve aile hukuku davalarındaki salahiyetlerinden bahsedilmektedir.

12. maddede vakıfların cemaat-i İslamiyeler tarafından idare edileceği hükmü yer almaktadır.

Atina Antlaşmasının 3 numaralı protokolü de çok mühim hükümler içermektedir:

13. maddede "Cemaat-i İslamiyenin şahsiyet-i muneviyesi tanınmıştır." denmektedir.

3 no'lu protokolde ayrıca; Nüvvab yetiştirmek üzere bir busus müessesesinin kurulacağı (m.6), İslam kabristanlıklarının vakıf mali olarak tanınacağı, (m.12), özel eğitim müesseselerinin kuruluş idare edileceği, bu müesseselerde tedrisatın Türkçe olacağı ve başmüftü ile Yunan maarif müfettişinin bu okulları teftiş edebilecekleri, gibi hususlar da yer almaktadır. (9)

Yunanistan, 1920 yılında 2345 sayılı bir kanunu 1913 Atina Antlaşması'nın hükümlerini iç mevzuat haline getirdi. "İslam cemaatlari kanunu, müftüler ve başmüftü intihabiyıl", "İslam cemaatlerine aid varidat-i evkafın suret-i idaresine müteallik kanun" adını taşıyan bu kanun, cemaat-i İslamiyenin teşkilatunmasını düzenliyordu. Kanuna göre Müslüman-Türk toplumunun teşkilatlanması ve idaresi "Cemaat idare heyetleri" ve "Başmüftü" ile "Müftüler" vasıtasyyla olacaktır (10).

Cemaat ve Vakıf İdare Heyetleri

2345 /1920 sayılı kanunun 1-11. maddeleri başmüftü ve müftülerin seçimi ve vazifelerini mufassal bir şekilde ele almaktadır. Kanunun 12. maddesinin birinci fikası, Müslüman Cemaatlerinin oluşturulmasına ilişkin özel bir kanun çıkarılmaya dek, bu cemaatlerin emlakinin ve eğitim vakıfları gelirlerinin cemaat idare heyetleri tarafından yönetilmesini öngörmek-

tedir, 4. fikri hükümlüne göre ise cemaatlere ait okulların, yanı kentlerdeki ilkokulların idaresi de aynı heyetlerce yürütülecekti.

Batu Trakya cemaat idareleri, Türk toplumunun mühim bir uzvu olarak, hala çalışmalarına devam etmektedir. Türk toplumu varlığını sürdürmek için en büyük maddi gücünü cemaatlerden almaktadır. Şehir ve kasabalarındaki okul, cami masrafları ve bunların görevlilerinin maaşları Cemaat bütçelerinden ödenmektedir.

2345 sayılı kanunun 12. maddesi, ancak 30 yıl sonra 16 Haziran ve 28 Eylül 1949 tarihlerinde çıkarılan iki Kral İradesi (11) ile yürürlüğe konmuştur. 16 Haziran tarihli İrade'nin 7. madesine göre cemaat idare heyetleri kentlerdeki okulların ve mütevelli olmayan vakıfların yönetimiyle görevli kilinmactadır.

1920 tarihli kanuna göre Heyetler üç yıl süreyle seçilmektedir. 16 Haziran tarihli Kral İrade Gümülcine ve Iskeçe Heyetlerinin 12'ser, Dimetoka ve Dedeoğlu Heyetlerinin ise 7'ser üyeden oluşmasını öngörmüştür. Sonradan 1961 ve 1964 tarihlerinde yayımlanan başka Kral İdareleri (no. 420 ve no. 649) birlikte teknik değişiklikler yapacaktır.

Cemaat Heyetlerine ilk müdahale 1946 yılında yapılmış ve Yunan hükümeti Iskeçe Heyetini dağıtarak yerine bir "İdare Komisyonu" tayin etmiştir. Bu durum 1950'de yapılan seçimlere kadar sürmüştür. 1951'de Heyetlerin adı "İslam Cemaatlerine ait Servetleri İdare Komisyonu"na çevrilmiştir. Bununla birlikte, 1950 yılında ilk kez yapılan Cemaat seçimleri, 1960 ve 1964 yıllarındaki ertelemeler dışında, 1967 yılına dek düzenli biçimde yapılmıştır.

1967 yılında iktidarı ile alan Cunta 65/1967 sayılı kanunu çıkarmış ve buna dayanarak, Yunanistan'da bütün müesseselere seçimle gelmiş heyetleri dağıtmış ve yeni heyetler tayin etmiştir. Aynı zamanda, aynı yasaaya dayanarak yayınlanan kararnamede, Heyetlerin bundan böyle "Müslüman Emlakını Tedvire Memur Heyet" adını taşıdıklarını uygun görülmüştür. Aynı kararname, Dedeoğlu'na müftülük makamı bulunmadığı gerekçesiyle buradaki Cemaat İdare Heyetinin kaldırıldığını da açıklamıştır. Ayrıca Heyetlerin yetki alanları da daraltılmıştır.

Iskeçe'de Cunta'nın tayin ettiği heyet halen işbaşındadır. Sayıları dörde düşen Hafız Yaşa Mehmedoğlu başkanlığında Gümülcine Cemaat Heyeti 8.8.1989'da istifa etmiştir. Bugüne kadar hâlâ seçim yapılmadı. Cemaati tedbir işi, Yunanistan'ın kanunlarına ve anlaşmalara aykırı olark Gümülcine müftülüğüne 1985'te vekilten, 1990'da da asaleten tayin ettiği Meço Cemali'ye verilmiştir. Dimetoka ve Dedeoğlu'na beşer kişilik olması gereken heyetler mevcut değildir. Müftülük makamının bulunduğu, fakat müftünün bulunmadığı Dimetoka'da ise müftü kaymakamı olarak tayin edilen kişi cemaate ilişkin işleri tek başına yürütmektedir. (12)

Aslında, 1967 Cuntası, Yunanistan'daki Yahudilerin cemaat heyetlerini de ortadan kaldırmaya teşebbüs et-

miş, fakat dış baskılardan neticesinde bunu gerçekleştirememiştir. 1974'te Cuntanın devrilmesinden sonra Türk Toplumu seçimleri getirmiştir ise de, bugüne kadar hâlâ seçim yapılamamıştır.

1091/1980 Sayılı Kanun

19 Kasım 1990 tarihinde Yunan Parlamentosunda kabul edilen ve 20 Kasım 1980 tarihli Yunan Resmi Gazetesinde yayımlanan 1091 sayılı, Batı Trakya'daki "Müslüman Azınlığın vakıfları ve onların mal varlıklarının yönetim ve işletilmesi" (13) konulu kanun, Türk vakıflarının o güne kadar korunmuş olan özel statüsüne değiştirip, onları normal bir cemiyet statüsüne indirmektedir. Bu kanunla Türk vakıflarının kontrolü müftülüklerden alınıp, Rum valilere verilmektedir (m.16). Şehirlerdeki vakıfların merkezi yönetimi dağıtılp, vakıflar küçük birimlere ayrılmaktadır (m.4), ve her vakıftaki mütevellilerin maaş almaları da öngörmektedir. (m.13). Mütevelli heyetlerinin seçiminde Rum valilele geniş yetkiler verilmektedir (m.5, 15).

Batu Trakya Türk toplumu bu kanunu kabul etmedi. Uygulanması için kanunun öngördüğü bildirimler yapılması (m. 20). Topyekün karşı bir mücadele başladı. Aslında bu kanuna karşı başlatılan mücadele ile, Batı Trakya'da yeni bir mücadele sistemi oluştu. Tüm Türk ileri gelenleri, zamanın Gümülcine müftüsü merhum Hafız Hüseyin Mustafa'nın başkanlığında "Batu Trakya Türkleri Yüksek Kurulu"nu kurdu. Bu kurul Türkleri ilgilediren konularda mücadele yoluunu tespit etmek üzere zaman zaman ihtiyaç duyulukça toplantılmaktadır. Türk toplumunun çetin mücadele neticesinde bu kanun bugüne kadar uygulamaya konamamıştır.

Gümülcine Cemaat Başkanları

Osmanlı Devleti devrinde bu günde kadar gelmiş geçmiş Gümülcine Cemaat Başkanlarının isim ve görev sürelerini sunmayı uygun bulduk. Ancak, çeşitli ısgaller yüzünden cemaata ait evrak ve kayıtlar zayıf olduğundan, Hafız Salih ve Hafız Hasan efendilerinin Cemaat başkanlığına ait tarihleri tespit etmemiz mümkün olmuştur. (14)

1-Müderris Mehmet Efendi
1903- 1908 Tayinle

2-Hafız Salih Efendi
?-? Tayinle

3-Hafız Hasan Efendi
?-? Tayinle

4-Hafız Halim Efendi
31 Ekim 1932-11 Temmuz 1933 Tayinle

5-Baydar Mehmet Efendi
8 Ekim 1933-1 Ocak 1936 Tayinle

6-Keresteci Münir Efendi
9 Ocak 1936-8 Mayıs 1936 Tayinle

7-Degirmenci İsmail Münir Efendi
9 Nisan 1937-11 Ağustos 1939 Tayinle

8-Basmacı Kamil Efendi
11 Ağustos 1939 - 21 Kasım 1939 Tayinle

9-Hayrullah Ağa
17 Aralık 1939-12 Mayıs 1942 Tayinle

10-Mehrikozlu Mustafa Efendi
12 Mayıs 1942-6 Kasım 1942 Tayinle

11-Hafız Reşad
6 Kasım 1942-12 Eylül 1944 Tayinle

12-Hüsnü Yusuf
18 Eylül 1944-25 Eylül 1944 Tayinle

13-Hafız Ali Galip Efendi
27 Eylül 1944-18 Kasım 1948 Re'sen

14-Keresteci Münir Efendi
13 Kasım 1948-9 Mayıs 1950 Tayinle

15-Basmacı Kamil Efendi
9 Mayıs 1950-30 Kasım 1950 Seçimle

16-B. Raifzade Mehmet
30 Kasım 1953-1 Ağustos 1957 Seçimle

17-B. Sabahaddin Galip
1 Ağustos 1957-11 Ekim 1963 Seçimle

18-B. Rahim Tabakoğlu
11 Ekim 1963-17 Nisan 1965 Yedekten

19-B. Halil Saatçi
17 Nisan 1965-26 Şubat 1966 Seçimle

20-B. Faik İbrahim
27 Nisan 1966-16 Ekim 1967 Yedekten

21-Hafız Yaşaş Mehmedoğlu
16 Ekim 1967-8 Ağustos 1989 Tayinle

Türk Cemaat ve vakıf idaresi aslında Türklerin resmi

cemaat temsilcileri olarak devam etmektedir. Ancak Yunanistan bunu yalnız "Vakıf Yönetimi" olarak görmek istemekte ve isimlerini buna göre değiştirmektedir. Türk Cemaatindeki kararlar 1963 yılına kadar Türkçe olarak yazılmakta iken 1963'den sonra Yunan makamları isteyle Rumca da yazılmaya başlanmıştır.

Köylerdeki vakıflar ise, köylerde kurulmuş mütevelli heyetleri tarafından Müftülüklerle bağlı olarak, Müftülüğün nezaretinde idare edilmektedir.

DİPNOTLAR

- (1)- Tevfik Bıyıklıoğlu, Trakya'da Milli Mücadele, Ankara 1955, I, 75-81.
- (2)- Bıyıklıoğlu, a.g.e, I, 140-141.
- (3)- Lozan sular muahedenamesi, mukavelat ve senedati-i saire 24 Temmuz 1339-1923. İstanbul 1339, s. 14-16
- (4)- "Treaty between the Principal Allied and Associated Powers and Greece. Signed at Sevres, August 10, 1920" Treaty Series 1920, No: 13, London Published by His Majesty's Stationery Office, 1920
- (5)- 1913 Atina Antlaşması için bkz.: "Yunanistan'la Atina'da mü'nakid muahede-i sulhiye, Dılstur, 2. Tertip, Dersaadet 1336, V, 45-61; Nihat Erim, Devletlerarası hukuk ve siyasi tarih metinleri, Ankara 1953, s. 477-488.
- (6)- Basın Oran, Türk-Yunan ilişkilerinde Batı Trakya Sorunu, Ankara 1986, s. 36-37.
- (7)- Adil Özgür, Batı Trakya Türkleri, İstanbul 1974, s. 156.
- (8)- Hafız Hüseyin Mustafa, Son asır Batı Trakya olemesi, Gümülcine 1975, sıra No: 3 (El yazmasının fotokopisi, IRCICA kütüphanesi No: 920.04957/H.U.S.
- (9)- "Yunanistan'la Atina'da mü'nakid muahede-i sulhiye", Dılstur, 2. tertip, Dersaadet 1336, VII, 45-61.
- (10)- "İslam cemaatleri kanunu, müftüler ve bağımsızlığı intihâhîyle İslam cemaatlerine aid veridat-i evkafın suret-i idaresine müteallîk kanun, No: 2345, 24 Haziran - 3 Temmuz 1920", Mecmua-i kavanîn-i Yunaniye (Selânik), sayı: 5 (20 Mayıs 1930), s. 52-66.
- (11)- S. Çebecioglu, Batı Trakya Türklerinin Yaşam Savaşı, İstanbul 1975, s. 310-320; Azınlık Postası (Gümülcine), sayı: 47-51 (4 Nisan 1969 - 2 Haziran 1969); "2345 sayılı kanunun Cemaat seçimlerine ait 12. maddesinin uygulanmasına dair Kral İradeleri", Batı Trakya'nın Sesi (İstanbul), sayı: 7-8 (Kasım - Şubat 1989, s. 50-53).
- (12)- Oran, a.g.e., s. 98.
- (13)- Efimeris tis Kiverneos tis Elinikis Dimokratias, (Atina), sayı: 267 (20 Kasım 1990); Azınlık Postası (Gümülcine), sayı: 328-329 (20 Aralık 1980 - 27 Aralık 1980).
- (14)- Azınlık Postası (Gümülcine), sayı: 6 (21 Ekim 1967)

Gümülcine'li Hasan Hilmi Efendi*

(Ö. 1321/1903)

Cevat İzgi

Hacı Hasan Hilmi Efendi, 1253/1837 yılında Gümülcine'nin Ada köyünde doğdu. Babası tüten ziraatiyle meşgul tıccarlardan Emin Ağa'dır. Oniki yaşında iken İstanbul'a gelip büyük kadiaskerlerden Gürçü Şeref Muhyiddin Efendi'nin talebesi oldu. Fatih'te Akdeniz Medresesi'nde Halid Efendi, Ders ve kılı Ahmed Asım Efendi, Abdulkerim Şevket ve Hafız Galib Efendi gibi zatlardan Arabî ve dini ilimleri okuyarak icazet aldı. Fatih Camisi'nde ders okutup icazet vermeğa başladı.

Ramazan 1296'da/1879 Huzur-ı Hümâyûn Ders-i Şerif Muhâtablığı'nda bulundu. 1 Teşrinisânî 1304'te Meşikatçâ kendisine *Buhari-i Şerif* okutma vazifesi verildi. 10 Şubat 1305'te Meclis-i Mesâlih-i Talebe Âzâlığının tayin edildi. Ayrıca bu tarihte Hırka-i Saadet'te *Buhari* okuma vazifesi de verildi.

Uhdesine 7 Zilhicce 1285/1869'da İbtidâ-yi Hâric İstanbul Müderrisliği tevcih olunup 23 Recep 1290/1873'de rütbesi Hareket-i Haric'e, 21 Cemâdilâhir 1293/1876'da İbtidâ-yi Dâhil'e, 9 Zilkade 1294/1877'de Müsila-i Sahn'a, Ramazan 1299/1882'de dördüncü rütbeden mecdî nişamı, 11 Muharrem 1301'de Hareket-i Almuşlî'ya, 2 Zilkade 1303/1886'da dördüncü rütbeden Osmanlı nişanına nail olmuş 21 Muharrem

1304/1886'da Müsila-i Süleymaniye ve 9 Zilhicce 1307/1890'da Hâmise-i Süleymaniye rütbesine yükseltimmiştir.

Mekke molası ve Anadolu kadiaskeri olduktan sonra Ramazan 1319/1901'de Rumeli kadiaskeri oldu. Huzur derslerinde 1296-1313 yılları arasında muhâtab, 1313 - 1320 yılları arasında ise mukarrirlik yaptı. 16 Şaban 1321'de vefat edince Fatih Türbesi haziresine gömüldü.

Fatih Türbesi haziresindeki mezartaşı kitabesi şyledir:

"Yâ Gâfir
Efâkîm-i ulemâ-yi benâm ve sudûr-i izâm-i
ze il-ihtirâmdan
Üstaddül-küll merhum ve mağfurun leh Mevlânâ
Gümülcinevi Makarrin el-Hâcc Hasan Hilmi
Efendi'nin râhuna el-Fâtiha
Sene 1321, fi 16 Şâbanâ-Mu'azzam, yevm-i
Cum'a-ertesi. Ketebehu Hâmid"**

(*) Ebûl-Ulâ Mardin, Huzur Dersleri, II, 150, 833; Sadık Albayrak, Son Devir Osmanlı Uleması, II, 90-91.

(**) Bu Hamid, Hattat Hamid AYTAÇ olmalıdır.

Çağdaş Batı Trakya Türk Şiiri'nde Anadolu Halk Şiirleri'nin Etkileri Üzerine*

Feyyaz Sağlam**

I. GİRİŞ:

Yaklaşık yetmiş yıldır Yunan hakimiyeti altında, Batı Trakya'da Türk şairlerince verilen ürünlerin panoramik bir yaklaşımla incelenmesi durumunda, Türk Halk Edebiyatının ve bu kavram dahilinde Türk Halk Şiiri'nin büyük ölçüde etkisinde olduğu görülmektedir... Çağlar boyu Türk şiirinin en köklü, güçlü kaynağı konumunda olan Türk Halk Şiiri elbette ki Lozan Antlaşması'ndan sonra siyasi olarak Yunan egemenliğine bükülen Batı Trakya Türkleri'nin şairlerini de - diğer Türk topluluklarında da görüldüğü gibi - derinden etkilemiştir. Bu gerçeğe, şiir türünde Batı Trakya'da verilen ürünler, aynı zamanda "Rumelilik" hassasiyetini de aksetiren orjinal metinlerdir. Bu açıdan söz konusu şirlerin içerik ve biçim olarak genel karakterlerini; "Kökeni ve gelişimi Türk Halk Şiiri'ne bağlı ancak oluştuğu kendi coğrafyasının da kimi yoresel özelliklerini yansıtmayı ihmal etmeyen şirler" olarak belirtmek mümkündür...

II. RUMELİ'DE ANADOLULU HALK ŞAIRLERİ:

Bugünkü Balkanlar, yaklaşık altı asır Osmanlı İmparatorluğu'nun hakimiyyetinde kalmıştır. Bu uzun süre içerisinde Osmanlı toprağı olan bu bölgede yanı Rumeli'de Türk Halk şairleri yetişti gibi; Anadolu kökenli olup, değişik vesilelerle Rumeli'de bulunan Türk Halk şairleri de buradaki Türk Halk Şiiri'nin oluşumuna büyük katkıda bulunmuşlardır... Anadolu kökenli çok sayıda halk şairimizin Rumeli'de saz çalıp gezip doluştularını, yine orduda asker olarak seferlere katıldıklarını, Rumeli'de kaldıklarını vd. şirlerinden anlayabiliyoruz. Bu hususta Prof. Nîmetullah Hafız'ın bir araştırmasında şu ifadeler yer almaktadır: "... Yugoslavya'nın birçok köy ve kentlerinden başka Yunanistan, Bulgaristan,

Romanya, Arnavutluk gibi bir çok Balkan ülkelerinde saz şairleri dolaşarak Halk Edebiyatının birbirinden güzel örneklerini hem vermişler, hem de yeni yetişen kuşakları etkilemişlerdir. Rumeli kökenli Türk Halk şairlerine Romanya Türkleri'nden Bektaşı Kazak Abdal'ı örnek verebiliriz. Anadolu kökenli olup, bugünkü Balkanlıları dolaşan ve Rumeli'deki Türk kültürü üzerine etki eden bir diğer halk şairimiz de Kaygusuz Abdal'dır. Bektaşı olan bu şair de bugünkü Yunanistan, Bulgaristan ve Romanya'da dolaşmıştır. Şirlerinde Sofya, Filibe, Manastır gibi şehir adları geçmektedir. Anadolu kökenli olup Rumeli'yi dolaşanlar arasında Karacaoglan'ı ayrıca ele almak gereklidir. 1663-1664 yıllarında Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'nın Avusturya seferiune katıldığını ve bu seferle ilgili bir destanı olduğunu biliyoruz. Bu sefer vesilesiyle Rumeli'yi de en uzundan bir defa görmüş olmuşlardır. O yıllarda Osmanlı İmparatorluğu'na dahil olan Suriye, İran, Mısır, Triablus ve Rumeli'yi gezdiği şirlerinden anlıyoruz. Ününün en yaygın olduğu bölgeler Anadolu ve Rumeli'dir... Bu noktada belirtilemesi gereklili bir diğer husus da bu ülkelerin ve özellikle Rumeli'nin Karacaoglan'a yaptığı etkiler konusudur. Elbette ki Karacaoglan gibi bir şair, Rumeli de karşılaştığı güzelliklere ilgisiz kalamayacaktır. İki ayrı şirinden aldığımız şu dörtlükte görüldüğü gibi:

"Uçup gönlümün kaygusun
Mushafi ver de okusun
Bülbil gibi şakışın
Sevdigim Bosna güzeli"

"Dilberin gördüm sürülsün
Ko benim olsun, yürüsun
İçinde severim birisin
Sevdigim Bulgar güzeli"

"Eme idim ağızındaki dilimi,
Dere idim koynundaki gülün
Bosna, İstanbul'u, Anadolu'y
Bütün Rumeli'ye değer gözlerin."

Bu arada çok ilgin bir tesadüfü belirtmeden geçmemek gerekdir. Batı Trakya'da Gümülcine'nin doğusunda

* 21-23 Kasım 1990 tarihlerinde Adana'da düzenlenen 1. Uluslararası Karacaoglan ve Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu'na sunulan bildiri.

** Dokuz Eylül Üniversitesi Türk Dili Öğretmeni

yer alan Türk köylerinden birisinin adı da "Karacaoğlan"dır...

III. BATI TRAKYA TÜRK BASININDA ANADOLU HALK ŞAIRLERİ:

Lazan'dan beri eski ve yeni harflü yüze yakın Türkçe dergi ve gazete Batı Trakya'da yayınlanmıştır. Halen bu sayı on kadardır. Batı Trakya Türk basınında Anadolu Halk şairlerine yer verildiğini görüyoruz. Yunus Emre başta olmak üzere; Karacaoğlan, Aşık Veysel vd. gibi şairlerin seçme şirleri sınırlı imkanlar dahilinde Batı Trakya'da yayımlanmıştır. Birer örnek olarak; Azınlık Postası gazetesinin 175. sayısında Karacaoğlan'ın, Öğretmen dergisinin 23. sayısında Aşık Veysel'in, Akın gazetesinin 836. sayısında Yunus Emre'nin şirlerinin yayımlanmış olduğu belirtilebilir. (2) Ayrıca bu şairlere atfen Batı Trakya Türk şairlerinin yazdığı şiirler ve yorumlar da, alt bölümde önekleyeceğimiz gibi, zaman zaman Batı Trakya basınında yer almıştır.

IV. ÇAĞDAŞ YUNANİSTAN (BATI TRAKYA) TÜRK ŞAIRLERİ:

Batı Trakya'da çağdaş Türk şirini temsil eden şairleri üç ana grupta ele almak mümkündür. Açık imza ile yazarlar, mahlasla yazarlar, Batı Trakyalı olarak Türkiye ve Almanya'da yazarlar. Asım Haliloglu, Alırızı Saracoğlu, Rahmi Ali, Mustafa Tahsin, Hüseyin Mazlum, Naim Kazım, Hüseyin Alibabaoglu, Tevfik Hüseyinoğlu, Hüseyin Mahmutoğlu, Mücahit Mümün, Salih Halil, Hüseyin Salihoğlu, İmam Kasım, Mehmet Çolak, Refika Nazım, Kadir Ali, İbrahim Onsunoglu vd. ilk grubu oluşturmaktadır. Mahlasla yazarının adını sıralamadan önce, Batı Trakya'da mahlasın edebi bir incelikten çok, Yunan baskalarına karşı bir pasif savunma unsuru olarak görüldüğünü belirtmek gerekiyor... Yakalı Coban, Selami, Asuni, Aşık Zengin, Dumanlıdağ, Haliloglu, Aşık Asilsoy vd. şairler bu grubu oluşturmaktadır... Bilindiği gibi Batı Trakya Türkleri'nin bir bölümü de Yunan vatandaşları olarak Türkiye'de ve Almanya'da yaşamaktadır. Türkiye'de Musa Yurt, Aydin Ahmet, Tahsin Sönmez, Recep Kara; Almanya'da Asıt Izet Yusuf, Özkan Hüseyin, Ali Ayazmali, Halil Halil gibi şairler de bu üçüncü gruba dahildirler... (3)

V. ETKİLER:

A) Yapı ve Üslup Açısından:

Cağdaş Batı Trakya Şiiri'nde yapı ve üslup açısından öncelikle dörtlüklerde dayalı "koşma" türünün yaygın olduğunu belirtmek gerekiyor. Adlarını zikrettiğimiz şairlerin hemen hemen yarısı dört-

lüks esasına göre yazmaktadır. Mahlas kullananlara ek olarak; İmam Kasım, Mazlum Hüseyin ve Özkan Hüseyin'in şirlerinin son dörtlüklerinde adlarını özellikle belirttiğini görüyoruz. Halk şirimizin "Hece vezni"ne dayalı özelliğini Batı Trakya'da Mazlum Hüseyin ve Salih Halil sürdürmektedir. Bu iki şairin şirlerinde vezin ve kafiyeye özeninde dikkat çekmektedir. Batı Trakya Türk Şiiri'nin, halk şiri türündeki örneklerinde "Dedim-Dedi"li ve kız oğlan "karşılıklı" söylenen şirlerine de rastlıyoruz. Batı Trakya'da yaygın olan "Mani" türünün de kanaatimize bunda payı vardır...

B) Hayata Bakış:

"Batı Trakya Türk Edebiyatı", daha önceki çalışmalarda belirttiğimiz gibi bir "Huzursuzluk Edebiyatı"dır. (4) Bu bütün içerisinde "Batı Trakya Türk Şiiri" de aynı görünümü arz etmektedir. Bu yüzden karamsar bir yaklaşımla aşk, ayrılmak, ölüm, gurbet, Yunan baskuları, göç vb. konular Batı Trakya Türk Şiiri'nde ağırlıkla ele alınan konular olmaktadır. Bu yönyle Anadolu Halk Şiiri'nin Balkanlardaki bir uzantısı olarak, Batı Trakya Türk Şiiri'ni düşünebiliriz... İşte, Batı Trakya'da halk şirinin temsilcilerinden İmam Kasım'dan iki dörtlük:

...

Yeter artık Kasım sözlerin yeter
Bu kadar şikayetten kar mı eder
İşiniz olmasın beterden beter
Herkes ağlar ben de ağlarım bazı

İki gözüm yolda ellerim açık
Nice yıllar geçti yazık ömrümle
Saçlarım ağarmış kahır bitmiyor
Kimse dost olmadı eri gönülmeme..." (5)

Batı Trakyalı şairlerle, Anadolu Halk Şairleri'nin şirlerini karşılaştırmadan önce "hayata bakış" açısından bu benzerliğin alının çizilmesi gereklidir. Şimdi bu ön bilgilerden sonra, Batı Trakya Türk şairlerinin bir bölümünü kısaca ele alıp, Anadolu Halk şirlerimizin etkilerini öneklemeye çalışalım...

C) Şairler ve Örnekler:

1. Hüseyin Mazlum: 1947 yılında Gümülcine'nin Kozlubekir köyünde doğdu. İlkokul mezunu. Platonic bir așka tutulmuş ve 13 yaşından beri sürekli şiir yazmaktadır. Aşk, ayrılmak, hasret, gurbet, doğa, din ve milli konulardaki şirlerini dört kitapta yayımlamıştır. Özellikle "Karacaoğlan" etkisindeki şirlerini "Bir Esmer'e Gönül Verdim" adlı kitabında toplamıştır. (6) Şirlerinin son dörtlüklerinde Aşık Hüseyin, Mazlum, Aşık Mazlum, Hüseyin olarak adını mutlaka zikretmektedir. Aşık konusunda Karacaoğlan ve Ercişi Emrah'ın şirleriyle, Hüseyin Mazlum'un şirlerini karşılaştırabilmek için şu dörtlükler bir göz atalım:

"Karacaoğlan der ki geçti çağlarım
Mevya vermez oldu gönü'l bağlarım
Akluma geldikçe durmaz ağlarım
Gözüm yaşı sel olduğu zamandır."

(Karacaoğlan)

"Gönülüm zülfün ağında
Bülbül şakımaز bağımda
Aşkımızın son çağında
Mazlum aşık ağlar şimdidi."

(Hüseyin Mazlum)

Görildüğü gibi iki dörtlükte de şairlerimiz aynı ruh hali içersindedirler. Üstelik iki şairin de seçili kafiyeler "ağ-çağ-bağ" biçiminde aynı kelimelerden oluşmuş tam kafiyelerdir. Karacaoğlan'ın aklını baştan alan "Frenk Güzeli" gibi; Hüseyin Muzlum'un da tipki Karacaoğlan'ın yaklaşımıyla anlata anlata bitiremediği "Frenk" bir sevgidi vardır:

"Evvel baştan modh edelim
Sevdiğim Frenk güzeli
Zamanımız terk edelim
Sevdiğim Frenk güzeli."

(Karacaoğlan)

"Edalum Pia Nu Hanım,
Pek sevdi seni canım.

Keman kaşlar yaman
Zaman aşık olduğum zaman

Deme sakin bekleme
Günü günü ekleme..."

(Hüseyin Mazlum)

Şimdi de Ercişi Emrah'ın ünlü "yoh yoh" redifli şiiri ile Hüseyin Mazlum'un bir şirini birlikte inceleyelim:

"Seherde uyanmış gözleri mahmur
Dedim serhoş musun söyledi yoh yoh
Ağ elleri boğum boğum kinalı
Dedim bayram midir söyledi yoh yoh"
(Ercişi Emrah)

"Seherde ağradım ben bir güzele
Dedim: 'Gün doğmasın?' dedi ki yok yok
Ince belli bir esmer, serv-i endam
Dedim: 'Kol dolansın' dedi ki yok yok"
(Hüseyin Mazlum)

Dini şiirlerini "Adres"(7) adlı kitabında toplayan Hüseyin Mazlum'un bu şiirlerinde büyük ölçüde Yunus Emre'nin etkisinde olduğu görülmektedir.

İşte, Yunus Emre ve Mazlum Hüseyin'den ikişer dörtlük:

"Aşkin aldı benden beni
Bana seni gerçek seni
Ben yanarım dün ü günü
Bana seni gerçek seni

Yunus Emre söyleş sözü
Yaş dolmuştur iki gözü
Bilmeyen ne bilsin bizi
Bilenlere selam olsun,"

(Yunus Emre)

"Aşkin bizi bizden alan,
Çıkarık, ne varsa yalan;
Sensin, kalbimizde kalan
Güzel Allah, kerim Allah.

Mazlumdur, gerçegin özü
Yaşa dolmuş iki gözü,
Dilinden düşmeyen sözü;
Güzel Allah, kerim Allah."

(Hüseyin Mazlum)

2. Mustafa Tahsin:

Bati Trakya'da günümüzde modern şirin en güçlü temsilisi, Mustafa Tahsin, 1942 yılında İşkeçen'in Kireççiler köyünde doğmuştur. Yaklaşık yirmi yıldır edebiyatın değişik türleriyle ilgilenmektedir. Mustafa Tahsin'in şiirinin temel kaynaklarından birisi de Anadolu Halk Şiiri'dir. Şiirlerinde Yunus Emre başta olmak üzere; Koroğlu, Dadaloğlu, Aşık Veysel gibi halk şairlerinin etkileri görülmektedir... Yunus Emre'nin humanist felsefesine oldukça bağlı olan Mustafa Tahsin, bu etkilenmeyi başka türlerdeki çalışmalarında da Batı Trakya Türk basınında dile getirmiştir.(8) Yunus Emre'nin

"Yetmişiki millete bir göz ile bakmayan
Halka müderris olsa hakikatte asidir."

düşüncesi Mustafa Tahsin'de:

"Tek renk yap, boyaya insanları
Sanki çocukları, hepsi bir ananın,"

birimde karşımıza çıkar. Yine, koca Yunus'un;

"Bir garip ölmüş diyeler
Üç gün sonra duyarlar
Soğuk su ile yuyalar
Şöyle garip bencileyin..."

dörtlüğündeki duyguları, çağdaş bir yorumla Mustafa Tahsin'in "Sali Ağa" adlı şiirinde de bulabilmekteyiz:

"Bir Sali Ağa'cık vardı

Düşüne umudunu katık eden
Yapayalnız
Hasır hem yatak, hem yorgan...
Kapısını yalnız rüzgar vururdu
Oysa konu komşu arasında otururdu.
Komşuları soğuk bir sabahta
Rastgele ölüsünlü buldu.
Neyi ola ki Sali Ağa'cığın
Pili pırması mesele oldu..."

"Dağ"larla bütünleşmiş iki halk şairimiz Koroğlu ve Dadaloğlu'nun da coşkuları Mustafa Tahsin'in derinden etkilemiştir... Rodop dağlarını anlatlığı şiirlerinde bu etkileşim hemen fark edilemeyecektir. "Arkam sensin, kalam sensin dağlar hey!", "Ferman padişahın dağlar bizimdir!" söyleyişleri onun şiirlerinde karşınıza söyle çıkar:

"Serin sık Balkanlarım
En güvenilir, dosttan dost
Rodoplar bana bağırlarını açtı
Her zaman burada yerin var dediler

Siz Rodoplar bir ana bağıńı kadar sıcak
Hem de güvenliyiniz..."
"Soylu başkaldırı
Tepelerinden akar Balkanlar'a
Sıcak ve güvenli
Ve de eğilip bürzülmenden...

Hey dağlar... Sırdaş dost dağlar...
Balkanları giz tutan dağlar."

Aşık Veysel'in "Toprak Destam" adlı ünlü şiirindeki duygular da yine Mustafa Tahsin'in çağdaş yorumuyla dile gelmiş ve Batı Trakya Türk şiirine malolmuştur. Toprağa bağlılık, şurkan, saygı vb. duygular;

"Cömert bir anasın herkesi emziren
Millet ayırmaz doyurursun"

"Escale toprağı
Bulursun orada damla damla teri
Aradığın senet o nemdir
İslatan yeri..."

karşı karşıya kalmıştır... Şirlerini beş ayrı kitapta toplayan şairin, dini şirlerini topladığı "Bir Allahım" adlı kitabındaki şirlerini Yunus Emre; lirik şirlerini topladığı "Rodop Yıldızı" adlı kitabındaki şirler ise Karacaoğlan etkisindedir. Şairin, büyük ölçüde etkisinde olduğu Yunus Emre'ye atfen yazdığı şirler Gümülcine'de Akın gazetesinde ve şairin kitaplarında yer almıştır.(9) Şairin Yunus'la ilgili bir şiirinde rastladığımız şu dörtlü çok anlamlı ve ilginçtir:

"Yunus Rumeli'ne geldi
Oğuz Türkler'i bildi
Hiç de karamsar değildi
Manada Yunus'u gördüm."

Gördüğü gibi, Alıriza Saracoğlu'nun kişiliğinde Batı Trakya Türk şirlerinin Anadolu kökenli şirlerimize, Rumeli'yi gerçekle görmeseler bile bir geziyi muhayilelerinde yaptırdıklarını belirtebiliriz... Alıriza Saracoğlu'nun Yunus Emre etkisinde didaktik bir şiirinden ve Deli Boran etkisinde "Tuna" konulu epik bir şiirinden birer dörtlü karşılıştıralım:

"Bana ağu sunan kişi
Şehd ü şeker olsun aşa
Gelsin kolay cümle işi
Eli irer olsun ana."

(Yunus Emre)

"Sen hiç kimseye kin gütmec sakın ha.
Sevgi süsledikçe kalbin pırlanta...
Eddat gibi ol. Biri taş atsa da
Sana ekmek atmak düşer çocuğum..."

(Alıriza Saracoğlu)

"İlkbaharda dalgalandırm coşmuşum
Analar ağlatıp, kanlar saçmışım
Ataman doğından yollar açmışım
Yolu serhatlere uğrar Tuna'nın."

(Deli Boran)

"Ne anılar gizli sende
Dinlesen... Bir söylesen de...
Akarsın yaban elinde,
Benim içimdesin Tuna..."

(Alıriza Saracoğlu)

4. Asum Halioğlu

1923-1980 yılları arasında yaşamıştır. İskoç'ta Kırıçıcılar köylündendir. Batı Trakya Türkleri'nin dramını her yönyle ve en içten duygularla şire aktarmıştır. Şirleri henüz müstakıl olarak derlenip toparlanmış ve yayınlanmış değildir. "Yash Buhut ve Ben" adlı dörtlülarından oluşan uzun şiri incelediğinde; Bayburlu Zihni'nin "Vardım ki yurdunda ayak göçmüştür" misrası ile başlayan ünlü koşması ile bir duyu bütünlüğü oluştur-

3. Alıriza Saracoğlu

Halen Batı Trakya Türkleri'nin "Milli Şairi" kabul edilen Alıriza Saracoğlu, 1938 yılında Gümülcine'de doğmuştur. Yaklaşık kırk yıldır, durmaksızın şiirler yazmaktadır. Batı Trakya Türkleri'ni ilgilendiren hemen hemen her hususu şiirleştirmiştir ve özellikle siyasi-milli şiirleri yüzünden yoğun Yunan baskılılarıyla

duğu görülmektedir. Bayburt'un işgal sonrası perişan hali ile; önceleri nüfusunun yüzde seksen yedisi Türk olan -şimdi yüzde yirmibeş- İskeçe'nin gizli işgalinden duyulan acı ortaktır. İşte iki şiirden da bazı mısralar:

"Vardım ki yurdunda ayak götürmüş
Yavru gitmiş issız kalmış otağı
Camlar şıkış olmuş meyler dökülmüş
Sakiler meclisten çekmiş ayağı

Zihni dert elinden her zaman ağlar
Vardım ki bağ ağları bağiban ağlar
Sümüller perişan güller kan ağlar
Şeyda bülbul terk edeli bu bağı..."

(*Bayburtlu Zihni*)

"Namlı köyüm Kireççiler
Dört bir yanı viraneler
Hayal orda eski günler
Hangisine yas tutarsın?

Bülbul ötmez derelerde
Gül kalmamış bahçelerde
Yüzüm gülmez bu elferde
Hangisine yas tutarsın?

Deniz yelin serin değil
Mavilikler derin değil
Artık bura yerim değil
Hangisine yas tutarsın?
(*Asum Haliloglu*)

5. Diğer Şairler:

Çağdaş Batı Trakya Şiiri'nin diğer temsilcileri olan şairlerin de şiirlerinde Anadolu halk şairlerinin etkileri görülmektedir. Ancak bu etkilerin mukayeseli olarak bir bütün halinde incelenmesi, daha geniş bir zamanı gerektirmektedir... Yukarıda verilen bilgilere bu noktada şu kısa açıklamaları da eklemek gereklidir. Önceleri Nuri Fettahoğlu, şimdi ise Hüseyin Alibahoğlu, Türk Halk Şiiri'ndeki hiciv geleneğinin Batı Trakya Türk Şiiri'ndeki temsilcileridir... Hayvanları sembol olarak kullanıp topuma mesaj verme amacını taşıyan şairlere Asum Haliloglu

oğlu ve Selami mahlaslı şair Batı Trakya'da örnektir. Rahmi Ali'nin Atatürk konulu şiirlerinde Aşık Veysel'in Atatürk üzerine söylediği şiirlerin etkisinden bahsolunabilmektedir. Dini konularda yazan şair Tevfik Hüseyinoğlu'nda ise Hacı Bektaş Veli'nin ve Abdülvahab Kocaman'ın etkileri hissedilmektedir...

VI. SONUÇ:

Ülkemiz dışında kalmış, çileli bir Türk toplumu olan Batı Trakya Türkleri'nin şiirlerinde görülen, Anadolu Halk Şairleri'nin örneciklemeye çalıştığımız etkileri aynı zamanda Türk Dünyası'ndaki kültür birliğimin de bir göstergesidir... Bu etkilenmeye rağmen, orjinal olma vasfını da koruyan bu metinler, Batı Trakya Türkleri'nin bugüne kadar hakettiği ilgiyi yeterince göstermemesine rağmen güçlü bir Türkçe şire sahip oldukları ortaya koymak; Türk Dünyası'ndaki ortak değerlere bağlılıklarının da bir belgesi olmaktadır...

KAYNAKÇA:

1. HAFIZ Prof. Dr. Nimetullah, "Yugoslavya'da Türk Halk Edebiyatı", I. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri, Mayıs, 1983, Eskişehir. (Tebliğ).
2. AZINLIK POSTASI, 3.11. 1973, S: 175, s.2
3. ÖĞRETMEN, Temmuz 1975, S:23, s. 10-13
4. AKIN, Nisan-Mayıs 1984, S: 834-835-836-837, s. 3 Gümülcine, Yunanistan.
5. Geniş Bilgi İçin Bkz:
SAĞLAM Feyyaz, "Yunanistan'da (Batı Trakya'da) Çaplıdağ Türk Edebiyatı Antolojisi", Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990, Ankara.
6. SAĞLAM Feyyaz, "Yunanistan (Batı Trakya'da) Türkleri Edebiyatı", Kardeş Edebiyatlar, 1990, S: 18, s. 4-9, İzmir.
7. TAHSINOĞLU Mustafa, "Batı Trakya Türk Azınlığında Şiir", Yeni Adım, 1987, İskeçe, Yunanistan. (Tefrika).
8. MAZLUM Hüseyin, "Bir Esmere Gönlü Verdim", 1981, Mazlum Yayınları, İstanbul.
9. MAZLUM Hüseyin, "Adres", Mazlum Yayınları, Gümülcine, Yunanistan.
10. TAHSİN Mustafa, "Sevelim-Sevilelim", Şafak, Mayıs 1990, S: 6, s.8, Gümülcine, Yunanistan.
11. SARACOĞLU Aliriza, "Yanılar Sizin Olacak", Akın Yayıncılık, 1990, Gümülcine, Yunanistan.

İskeçe - Yenice'de tarihi bir camii'nin bugünkü
harap, metruk ve mahzun görünüşü

Bugünkü İskede

